

MANUAL TIL AT VURDERE VELFÆRDEN HOS FAMILIEKANINER

INTRODUKTION

MANUAL TIL AT VURDERE VELFÆRDEN HOS FAMILIEKANINER

Denne manual er udviklet til at hjælpe dig som kaninejer med at forstå, vurdere og forbedre dine kaniners velfærd derhjemme. Formålet er at give indsigt i kaniners natur og deres behov som art, samt hvilke tegn du som ejer kan kigge efter for at vurdere, om kaninerne trives.

Manualen bygger på principper fra anerkendte, videnskabelige velfærdsvurderingsprotokoller, men er gjort enkel, praktisk og anvendelig for private kaninejere.

Manualen består af 29 **velfærdspunkter** (velfærdsmål), som bruges til at vurdere kaninens velfærd. Punkterne omfatter både forhold, der kan observeres på selve kaninen, og forhold ved dens miljø og pasning.

Velfærdspunkterne er inddelt i fire **velfærdsemner**: Ernæring / Bolig & Pasning / Sundhed / Adfærdssinteraktioner

Hvert emne består derudover af forskellige **velfærdsriterier**, som beskriver et specifikt aspekt af kaniners velfærd og er med til at sikre, at manualen omfatter de fleste aspekter af kaniners behov (Figur 1).

I manualen indgår kun velfærdspunkter, som du som ejer selv – enten helt eller delvist – kan vurdere derhjemme. *Bemærk: Hvis en kanin viser tegn på smerte eller sygdom, skal den altid tilses af en dyrlæge.*

Du besvarer velfærdspunkterne for én kanin ad gangen. Har du flere kaniner, kan du gentage punkterne for hver kanin.

Hvert velfærdspunkt er opbygget med tre faste overskrifter:

- **Hvad** – hvad vurderer du?
- **Hvorfor** – hvorfor er det vigtigt for kaniners velfærd?
- **Hvordan** – hvordan vurderer du det derhjemme?

Herefter følger et scoringssystem fra 1–3, hvor:

3

Optimal

Indikerer, at kaninens behov er opfyldt/god trivsel

2

Delvist optimal

Man bør holde øje og forsøge at forbedre tilstanden

1

Ikke optimal

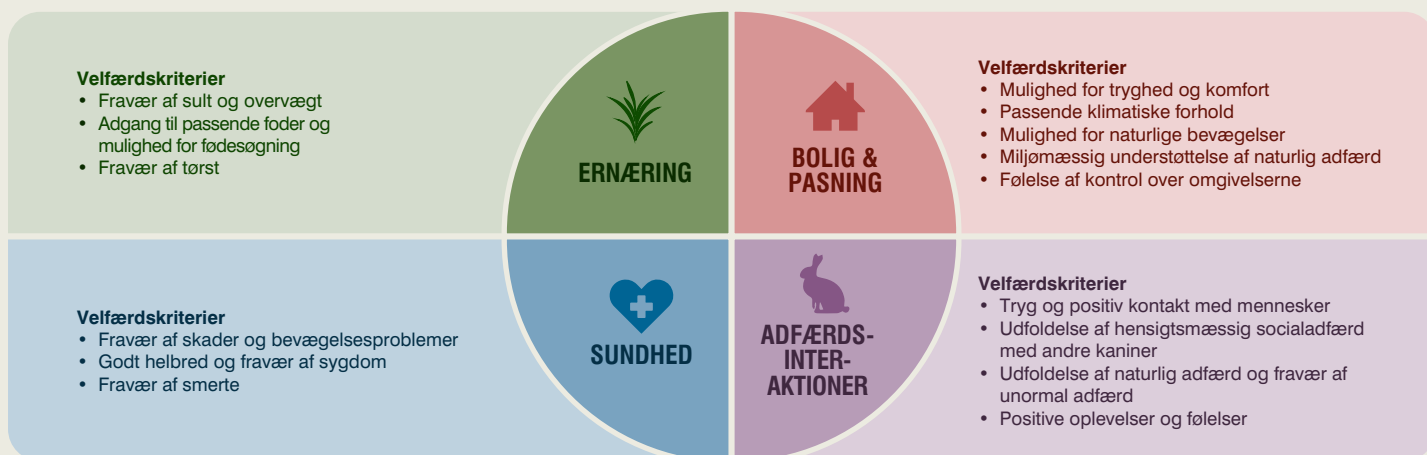
En bekymrende tilstand, hvor ændringer er nødvendige

Under en fjerde overskrift, ”**Hvad kan jeg gøre?**”, finder du konkrete råd til, hvordan du kan forbedre kaninens velfærd, **hvilket især er vigtigt, hvis scoren er 1 eller 2.**

Hvis du ønsker et samlet overblik over din kanins velfærd, kan du på den sidste side opsamle scorerne ved hjælp af et skema. Ønsker du at forbedre din score, kan du foretage de foreslåede ændringer under ”Hvad kan jeg gøre?” og derefter gennemføre manualen igen – fx efter en til to uger – for at følge udviklingen. Bemærk, at resultatet udelukkende er vejledende og ikke et endegyldigt facit for din kanins velfærd.

For yderligere information og anbefalinger om kaninhold, se:

↗ [Kaniner som familiedyr – Københavns Universitet](#)

Figur 1. De fire velfærdsemner – Ernæring, Bolig og Pasning, Sundhed og Adfærdssinteraktioner – samt de tilhørende velfærdsriterier, som tilsammen dækker de forskellige aspekter af kaniners velfærd. Under hvert velfærdsriterium følger der relaterede velfærdspunkter, som er de indikatorer, der måles på.

MANUALEN ER UDVIKLET AF

Cecilie Ravn Skovlund, postdoc, ph.d. i dyreadfærd og velfærdsvurdering (hovedforfatter) og Mette Halck, specialdyrlæge i små pattedyr (medforfatter) ved Center for Forskning i Familiedyrs Velfærd, Institut for Veterinær- og Husdyrvidenskab, Københavns Universitet, med støtte fra Videncenter for Dyrevelfærd, Fødevarestyrelsen, som led i projektet ”Udvikling af en basisprotokol til velfærdsvurdering af kaniner, der holdes til private formål”. Manualen er baseret på kilder anvendt i projektet.

INDHOLD

ERNÆRING

VELFÆRDSKRITERIE

Fravær af sult og overvægt

- 01. Vægt/kropsform Side 5

VELFÆRDSKRITERIE

Adgang til passende foder og mulighed for fødesøgning

- 02. Foderets sammensætning Side 6
- 03. Præsentation af foder Side 7
- 04. Afføringens udseende Side 8

VELFÆRDSKRITERIE

Fravær af tørst

- 05. Tilgængelighed og præsentation af vand Side 9

BOLIG & PASNING

VELFÆRDSKRITERIE

Mulighed for tryghed og komfort

- 06. Skjulemuligheder Side 11
- 07. Underlag Side 12
- 08. Liggepositioner Side 13

VELFÆRDSKRITERIE

Passende klimatiske forhold

- 09. Temperaturmæssig komfort Side 14

VELFÆRDSKRITERIE

Mulighed for naturlige bevægelser

- 10. Naturlige bevægelser Side 15

VELFÆRDSKRITERIE

Miljømæssig understøttelse af naturlig adfærd

- 11. Ressourcer og berigelse Side 16
- 12. Samvær med andre kaniner Side 17
- (12.A Naturlig og skånsom yngelpleje – kun relevant for avlende hunkaniner) Side 18

VELFÆRDSKRITERIE

Følelse af kontrol over omgivelserne

- 13. Plads og frihedsgrader Side 19

SUNDHED

VELFÆRDSKRITERIE

Fravær af skader og bevægelsesproblemer

- 14. Kløer Side 21
- 15. Potesår Side 22
- 16. Vanskeligheder ved bevægelse Side 23
- 17. Tænder Side 24

VELFÆRDSKRITERIE

Godt helbred og fravær af sygdom

- 18. Pels Side 25
- 19. Hud og sår Side 26
- 20. Ører Side 27
- 21. Andre tegn på sygdom Side 28
- 22. Sundhedstjek ved dyrlæge Side 29

VELFÆRDSKRITERIE

Fravær af smerte

- 23. Tegn på smerte Side 30

ADFÆRDSINTERAKTIONER

VELFÆRDSKRITERIE

Tryk og positiv kontakt med mennesker

- 24. Kanin-menneske interaktioner Side 32

VELFÆRDSKRITERIE

Udfoldelse af hensigtsmæssig socialadfærd med andre kaniner

- 25. Socialadfærd Side 34

VELFÆRDSKRITERIE

Udfoldelse af naturlig adfærd og fravær af unormal adfærd

- 26. Adfærdsdiversitet Side 35
- 27. Unormal adfærd Side 36

VELFÆRDSKRITERIE

Positive oplevelser og følelser

- 28. Glædesadfærd Side 37
- 29. Overordnet adfærdsudtryk Side 38

ERNAERING

KRITERIE

FRAVÆR AF SULT OG OVERVÆGT

01

VÆGT OG KROPSFORM

HVAD?

Vurdering af om kaninen er normalvægtig, for tynd eller overvægtig, ud fra dens kropsform samt fedtdepoter og muskelmasse.

HVORFOR?

En normal vægt er vigtig for bevægelse og adfærdsudfoldelse, sundhed, livslængde og generel trivsel. Mange familiekaniner er overvægtige, ofte på grund af for lidt bevægelse og energirig kost. Overvægt kan føre til, at kaninen bliver mindre aktiv, har svært ved at holde sig ren for afføring og urin bagtil, og kan give problemer med bl.a. gigt, potesår, hjerte, urinveje, hud og pels. Undervægt kan derimod skyldes sygdom, ofte relateret til tænder eller urinveje.

HVORDAN?

Vurder kaninens kropsvægt ud fra dens kropsform ved både at **se** på kroppen fra siden og oppefra samt ved at **mærke** på ribben, ryg, doglap ("puden" under hagen) og bagpart. Bemærk, at lang pels kan skjule kropsformen, hvorfor det er nødvendigt at mærke på kaninen.

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Meget tynd: Alle ribben og rygsøjleknogler kan mærkes og føles skarpe, og der kan ikke mærkes noget fedtlag under huden. Der mangler muskler på bagparten/lårene. Meget overvægtig: Der skal et blidt tryk til for at mærke ribbenene. Maven hænger mod underlaget. Der kan mærkes fedt i doglappen. Taljen kan ikke ses, og kroppen er kugleformet.
 2	Lidt tynd: Ribben, hofter og rygrad kan tydeligt mærkes. Fedtlaget er meget tyndt eller mangler, og muskelmassen – især på bagparten – er let reduceret. Lidt overvægtig: Ribben, hofter og rygrad kan mærkes, men kræver et lidt fastere tryk end normalt. Et moderat fedtlag er til stede, men maven hænger ikke tydeligt mod underlaget.
 3	Normalvægtig Ribben kan mærkes ved et let tryk med et tyndt lag (1–2 mm) fedt under huden. Hvis kaninen har en doglap, er den uden fedtindhold. Bagparten er muskuløs. Når kaninen bevæger sig, hænger maven ikke mod gulvet.

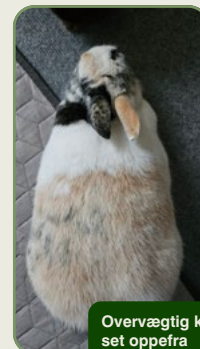

Kaniner skjuler størstedelen af deres overskydende fedt i bughulen mellem organerne, og det kan derfor være svært at vurdere kaninens vægt ved kun at se og mærke på den.

Normalvægtig kanin

Overvægtig kanin med fedt i doglap og fedtdepoter på skuldrene

Overvægtig kanin set oppefra (kugleformet)

HVAD KAN JEG GØRE?

Giv fri adgang til godt hør, og begræns foderpiller og godbidder (pkt. 2). Undgå lucerne/alfalfa ved overvægt.

Opfordr til fødesøgning og fysisk aktivitet ved at sørge for plads og berigelse (pkt. 11 og 13).

Hold øje med potesår (pkt. 15) samt om kaninen kan vaske sig bagtil og nå alle steder på kroppen.

Kaninen bør vejes regelmæssigt. Utsigtet vægtstigning eller hurtigt vægttab bør drøftes akut med en dyrlæge.

Ved overvægt eller undervægt: Kontakt dyrlæge for kostvejledning og sundhedstjek.

KRITERIE

ADGANG TIL PASSENDE FODER OG MULIGHED FOR FØDESØGNING

02

FODERETS SAMMENSÆTNING

Hø (og friskt vand) skal være tilgængeligt hele tiden. Læs mere om fodring af kaniner: [Giv din kanin den bedste kost – Københavns Universitet](#)

HVAD?

Vurdering af, om kaninen får den rette mængde og sammensætning af foder (varieret hø, bladgrønt, grene og foderpiller).

HVORFOR?

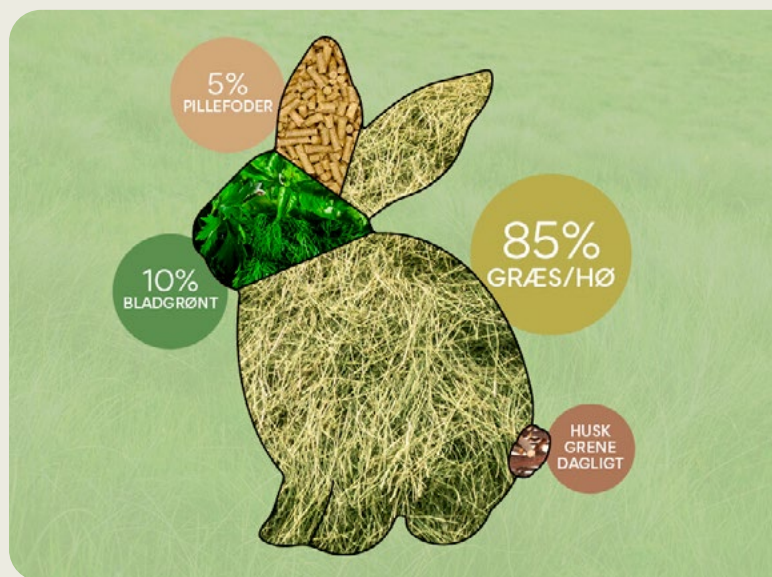
Kaniner er planteædere og har brug for en diæt med et lavt energiindhold og et højt fiberindhold. Dette stimulerer fordøjelsen og sikrer, at tænderne slides tilstrækkeligt. Mange familiekaniner får tildelt uhensigtsmæssigt foder (for lidt hø eller for mange foderpiller og godbidder), hvilket kan føre til overvægt, tandproblemer, fordøjelsesproblemer og fordøjelsesstop (ileus, en akut og livstruende tilstand).

En hensigtsmæssig daglig kaninkost består af:

- Ca. **85–90 %** blandingshø/græsser (fx urtegræs eller enggræs) og mindst to forskellige slags
- Ca. **10 %** frisk eller tørret varieret bladgrønt (fx mørkegrønne blade, ukrudt og urter)
- Maks. **5 %** ensartede foderpiller til kaniner – maks. **½ dl foderpiller pr. kg kropsvægt** (giv ikke gnaver-/müsliblanding)
- **Grene**

HVORDAN?

Vurder, hvordan kaninen typisk fodres i løbet af en dag.

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for, at blandede græsser – enten i frisk form eller som tørret (hø) – er tilgængelige hele døgnet. Sørg for, at høet/græsset indeholder både stængler, blade og frøstande.

Giv varieret grønt hver dag, fx ikke-giftige ukrudtsplanter, blade og urter (fx basilikum eller mynte), bladgrønt (mørkegrønne salatblade, gulerods- og radisetoppe) samt friske eller tørrede grene (fx æble, pil, hassel og bøg). Undgå grene fra stenfrugtræer (giftige for kaniner).

Giv kun foderpiller i små mængder. Foderpiller fungerer som kaninens vitaminpiller.

Undgå frugt og rodfrugter (inkl. gulerødder) samt sukkerholdige snacks, kornprodukter, majs, gnaverstænger, saltsten, kalksten og yoghurt-drops.

Tildel foderet på forskellige måder for at stimulere kaninens interesse i foderet (pkt. 3), og rådfør dig med dyrlægen, hvis du ikke kan få kaninen til at æde tilstrækkeligt hø/græs.

Husk også at observere, hvad kaninen reelt æder i løbet af en dag – kaninen kan have den korrekte kost tilgængelig uden at æde den, fx fordi den har adgang til andre sødere alternativer eller er syg.

SCORE	BESKRIVELSE
1	Uhensigtsmæssig fodring Hø/græs gives ikke dagligt, udgør under halvdelen af kaninens kost, og der gives måske kun én type græs/hø. Kaninen fodres primært med foderpiller eller får uhensigtsmæssige foderemner som fx gnaverblanding, korn, frugt eller sukkerholdige godbidder. Der tildeles ikke grene.
2	Delvist uhensigtsmæssig fodring Hø/græs gives dagligt, men udgør mindre end 85 % af foderet, og/eller typen af hø/græs varieres ikke. Kaninen får for mange foderpiller og godbidder. Noget bladgrønt og få grene gives.
3	Hensigtsmæssig fodring Der er fri adgang til forskellige typer frisk hø/græs hele døgnet, og hoveddelen af kosten består af hø/græsser (fx urte-, alpe-, eng- eller bjerggræs). Der gives varieret bladgrønt og grene, og foderpiller gives kun som supplement (i små mængder).

KRITERIE

ADGANG TIL PASSENDE FODER OG MULIGHED FOR FØDESØGNING

03

PRÆSENTATION AF FODER

HVAD?

Vurdering af om måden, som foderet gives til kaninen på, stimulerer naturlig fødesøgningsadfærd (søge, græsse, gnave og grave).

HVORFOR?

I naturen bruger kaniner tid og energi på at finde og indtage føde – de græsser, hopper rundt og æder forskelligartede planter, gnaver i bark og graver efter rødder. Hvis foderet kun præsenteres på én enkelt og lettilgængelig måde (fx udelukkende i en skål eller i en høhæk), kan det føre til kedsomhed, overvægt, nedsat fysisk aktivitet og adfærdsproblemer.

Foto: Kaninværnet

HVORDAN?

Vurder, hvordan foderet præsenteres til dagligt, herunder om måden, det præsenteres på, varieres, om det tildeles i forskellige områder, og om kaninen skal bruge tid og forskellige adfærdstyper for at æde (græsse, søge, gnave og grave) og/eller arbejde for foderet (fx via problemløsningslegetøj eller træning).

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Uhensigtsmæssig foderpræsentation Foder gives kun i skål og/eller i en enkelt høhæk det samme sted. Kaninen skal blot spise og behøver ikke at søge, græsse, gnave eller grave.
 2	Delvist uhensigtsmæssig foderpræsentation Foderet er primært samlet ét sted, og der er kun lidt variation i tildelingen af foderet (begrænset mulighed for at græsse, søge, grave og gnave).
 3	Hensigtsmæssig foderpræsentation Foder præsenteres på en varieret måde og i forskellige områder, og kaninen skal bruge tid på fødesøgning. Foderet spredes fx ud, gemmes i aktivitetsbolde, hænges op (hø) el.lign. Kaninen skal både søge, gnave og eventuelt grave for at spise og/eller have mulighed for at græsse udenfor.

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for, at kaninen bruger tid på at søge og indtage føde ved at:

→ Få kaninen til at søge efter foderet, fx ved at sprede foderet ud og gemme foderpilller og/eller sunde godbidder i området eller under hø/halm.

→ Få kaninen til at arbejde for foderet, fx ved at give det i paprør, i en gravekasse eller i aktivitetsbolde. Hæng fx bladgrønt op, så kaninen skal strække sig for at nå det.

→ Få kaninen til at udføre samtlige adfærdstyper, som den ville i naturen i forbindelse med indtagelse af føde (græsse, søge, gnave og grave).

→ Giv kaninen mulighed for at græsse udenfor (hvis muligt) i en sikker indhegning (pkt. 11 og 13).

→ Sørg for at variere foderet (pkt. 2) og måden, det gives på, for at gøre det interessant for kaninen.

→ Skift placering af foder dagligt, og placér det i forskellige højder.

KRITERIE

ADGANG TIL PASSENDE FODER OG MULIGHED FOR FØDESØGNING

04

AFFØRINGENS UDSEENDE

HVAD?

Vurdering af afførings udseende (størrelse, form og konsistens) samt mængde – herunder blindtarmslorte.

HVORFOR?

Afførings udseende afslører i høj grad kaninens sundhed, fordøjelse og kvaliteten af foderet. Kaniner skal i løbet af dagen producere hundredvis af tørre, runde og faste, lyse "kugler". Hvis der kommer færre kugler, eller hvis de bliver mindre, mørkere eller varierer i form, kan det være tegn på sygdom, fordøjelsesstop, smerter eller stress samt forkert fodring. Diarré og udeblivelse af afføring er livstruende hos kaniner. Ved dagligt at holde øje med afføringen kan sygdomstegn opdages hurtigere.

HVORDAN?

Afføringen vurderes ved visuel observation (over en dag) af kuglernes form, størrelse, konsistens og mængde samt ved at tjekke kaninens bagende og poter for tilsmudsning.

Kaniner producerer også blindtarmsafføring (ligner små slimede brombær), som kaninen æder direkte fra anus for at optage vigtig næring.

Efterlades blindtarmsafføring i kaninens omgivelser, eller sætter de sig fast bagtil, kan det være tegn på, at kaninen får en forkert kost eller er syg (fx gift, overvægt eller potesår).

Normal afføring

Øverst: Normal afføring
Nederst: Ikke normal afføring

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Bekymrende afføring Afføringskuglerne er mørke, små (mindre end 6 mm), kantede og produceres ikke i store mængder. Der observeres måske vandig afføring* og ingen runde kugler. (Høj risiko for sygdom – skal akut tilses af dyrlæge).
 2	Begyndende tegn på bekymrende afføring Afføringskuglerne er måske mørke, men stadig runde og produceres i normale mængder. Der observeres måske blindtarmsafføring i miljøet eller på bagpart/bagpoter (bør overvåges og evt. vurderes af dyrlæge).
 3	Normal afføring Afføringskuglerne er lyse, runde og store (ca. 6–10 mm), ensartede og faste (men ikke hårde) og produceres i store mængder (+150 stk.). Når de smuldrer mellem fingrene, ses 1–2 mm store partikler af hør. Der observeres ikke blindtarmsafføring i miljøet eller på bagpart/bagpoter.

*Akut diarré – ofte dødelig inden for 4–6 timer

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for, at kaninen æder nok hør/græs, og begræns foderpiller. Undgå sukkerholdige godbidder (pkt. 2).

Giv vand i drikkeskål i stedet for flaske (pkt. 5).

Sørg for, at miljøet opfordrer til fysisk aktivitet for at stimulere kaninens fordøjelse.

Ved mistanke om fordøjelsesstop, diarré eller smerter skal dyrlæge straks kontaktes.

Visuel guide til vurdering af afføring

KRITERIE

FRAVÆR AF TØRST

05

TILGÆNGELIGHED OG PRÆSENTATION AF VAND

HVAD?

Vurdering af, om kaninen har kontinuerlig adgang til friskt og rent vand, som muliggør naturlig drikkeadfærd.

HVORFOR?

Vand er nødvendigt for kaniners fordøjelse, væskebalance, temperaturregulering og generelle sundhed. Utilstrækkelig adgang kan føre til dehydrering, træthed, fordøjelsesstop og urinvejsproblemer. Mange ejere undervurderer kaniners væskebehov (især hvis kaninen får meget grønt), men det fiberrige foder kræver rigeligt vand. Mange kaniner får vand via en drikkeflaske, men kaniner foretrækker at drikke fra en åben vandflade, fx en vandskål.

HVORDAN?

Vurder tilgængelighed, renhed/friskhed samt måden, vandet gives på (skål vs. drikkeflaske, om denne fungerer og er let for kaninen at bruge). Vurder også, om alle kaniner kan tilgå vandet.

Kaniner skal altid have fri og uhindret adgang til rent vand, som skiftes dagligt.

Kaniner foretrækker at drikke fra skål frem for flaske

SCORE

BESKRIVELSE

1

Uhensigtsmæssig vandtilgængelighed

Ingen eller begrænset adgang til vand, fx tom, tilfrosset eller beskidt vandkilde. Vandet er svært at nå, eller flasken virker ikke. Vandet kontrolleres sjældent.

2

Delvist hensigtsmæssig vandtilgængelighed

Vand er tilgængeligt, men vandkilden er ikke optimal, fx beskidt vand, flaske med dårlig gennemstrømning eller en skål, der let vælter. Vandet kontrolleres ikke hver dag.

3

Hensigtsmæssig vandtilgængelighed

Fri adgang til frisk og rent vand, som serveres i en skål, der er nem for kaninen at drikke fra (fx en tung og lav skål). Vandet skiftes og kontrolleres minimum én gang dagligt (vandskålen rengøres også dagligt).

HVAD KAN JEG GØRE?

Servér vandet i en tung drikkeskål, som ikke er for høj, og som muliggør en naturlig drikkeposition. Kaninen skal kunne sætte begge forpoter på kanten af skålen uden, at den vælter.

Sørg for at skifte vandet hver dag (flere gange dagligt ved frost eller varmt vejr), og kontroller dagligt drikkeskåle/flasker (tjek bl.a. for gennemstrømning, tilstopning, væltet skål og frost).

Giv flere steder at drikke fra, og overvej placeringen – især når flere kaniner holdes sammen.

Sørg for, at alle kaniner kan tilgå vand, uanset social rang og alder (gigt kan fx forhindre kaninen i at komme til vandkilden).

Placer vandskåle et trygt sted, som er væk fra knudepunkter for menneskelig aktivitet, lyde og bevægelser.

Rengør drikkeskåle/flasker dagligt (fjern alger, kalk og bakterier).

En dehydreret kanin kan bl.a. kendes ved reduceret eller udebleven afføring, mørk eller reduceret urin samt nedsat appetit og aktivitet.

BOLIG OG PASNING

KRITERIE

MULIGHED FOR TRYGHED OG KOMFORT

06

SKJULE- MULIGHEDER

HVAD?

Vurdering af, om kaninen har tilstrækkelig kvalitet og tilgængelighed af skjul, og altid kan trække sig tilbage og føle sig tryk.

HVORFOR?

Kaniner er byttedyr, og deres vigtigste overlevelsesstrategi i naturen er at være på vagt, hurtigt kunne flygte og søge skjul for rovdyr. Mangel på egnede skjul øger risikoen for frygt, stress og nedsat trivsel – også indenfor hjemmets fire vægge. Alle kaniner skal have konstant adgang til skjul. Skjul skal placeres, så kaninerne fra alle steder hurtigt kan komme i skjul på alle tidspunkter. Skjul sikrer også, at kaninen kan få ro til at hvile. Mange af de skjulemuligheder, der typisk tilbydes familiekaniner, opfylder ikke kaninens behov – fx fordi der er for få, de er for små, ikke har plads til alle kaniner eller ikke er spredt over området.

HVORDAN?

Vurder, om kaninen har adgang til egnede skjul uanset hvor den befinder sig. Skjul kan være både huse/huler, tunneler/tunnelsystemer, kasser, møbler eller naturlige skjul udenfor (fx underjordiske tunneller, træer og buske).

SCORE	BESKRIVELSE
1	Utilstrækkeligt skjul Kaninen har ingen eller kun ét skjul eller har ikke adgang til skjul hele tiden (fx sidder ofte i bur uden et skjul). Kaninen kan have flere skjul, men de er uegnede (fx for små i størrelsen).
2	Begrænset skjul Kaninen har flere skjul, men de er ikke placeret i alle områder eller er ikke altid tilgængelige for alle kaniner. Skjulene har måske kun én udgang.
3	Passende skjul Kaninen har flere skjul, som er let tilgængelige, placeret i alle områder og store nok til, at alle kaniner kan bruge dem samtidig (der er flere skjul end der er kaniner). Skjulene har flere udgange.

Kaniner er naturligt mest aktive i morgen- og aften timerne. Det er derfor vigtigt, at de får ro og mulighed for at hvile og sove på andre tidspunkter af døgnet – herunder midt på dagen.

Omvendt er det også vigtigt, at kaniner, som sidder i bur, har mulighed for at løbe frit i de aktive timer.

Kaniner har næsten 360° syn, så de kan opdage bevægelser fra alle retninger, herunder rovfugle fra oven. Kaniners ører kan desuden rotere uafhængigt af hinanden for at opfange lyde. Vædderkaniner kan pga. deres hængeører have nedsat udsyn bagud, og pelsen på langhårede racer kan skærme for synet – disse kaniner er derfor mere udsatte for farer. Hvis pelsen skærmer for synet, bør den klippes, men pas på ikke at klippe knurhårene, da de er vigtige for kaninens navigation.

HVAD KAN JEG GØRE?

Tilføj flere skjul, så alle kaniner altid hurtigt kan komme i sikkerhed (minimum lige så mange skjul som kaniner – og gerne flere).

Sørg for, at der er flere skjul fordelt i kaninens område, så der altid er et gemmested i nærheden.

Sørg for, at skjulene har mindst to udgange, så ingen kanin kan fanges i en blindgyde.

Hvis kaninerne ikke kan grave egne tunnelsystemer, kan disse fx efterlignes med paprør, som sættes sammen til et større tunnelsystem.

Udekaniner: Sørg for områder med overdækning og flugtveje. Sørg også for at sikre udendørsarealer mod rovdyr, herunder fx net mod rovfugle.

KRITERIE

MULIGHED FOR TRYGHED OG KOMFORT

07

UNDERLAG

HVAD?

Vurdering af, om det underlag, som kaninen går på, er sikkert, naturligt, komfortabelt/blødt og skridsikkert. Dette inkluderer bundstrøelse samt underlag både indendørs og udendørs.

HVORFOR?

Underlaget påvirker kaninens bevægelse, tryghed, sundhed og adfærd. Naturlige og varierede underlag (fx græs og jord) er berigende og fremmer løb, udforskning og gravning. U hensigtsmæssige overflader, som fx fugtige eller beskidte bundmaterialer samt hårde eller glatte gulve, kan give potesår, sundhedsproblemer og utryghed samt nedsat aktivitet og øget risiko for overvægt.

HVORDAN?

Vurder, hvilket underlag kaninen har adgang til og primært opholder sig på.

Egnede underlag er bl.a. naturligt terræn (jord, græs), gulvtæpper eller skridsikre måtter samt rent, tørt og støvfrit bundmateriale.

Uegnede underlag inkluderer bl.a. trådnnet (især med store maskestørrelser pga. risiko for skader), glatte gulve og hårde overflader samt støvede eller parfumeberigede bundmaterialer, der kan irritere luftvejene (fx fint savsmuld og fyrretræ), eller bundmateriale som er fugtigt, beskidt og hårdt.

SCORE	BESKRIVELSE
1	Uegnet underlag Kaninen opholder sig primært på et underlag, der er beskidt, fugtigt eller sundhedsskadeligt og/eller på glatte eller hårde overflader eller trådnnet.
2	Delvist uegnet underlag Kaninen har adgang til skridsikkert og blødt underlag, men kun i nogle områder. Underlaget er måske ikke altid tørt og rent i alle områder.
3	Egnet underlag Kaninen opholder sig primært på sikre, bløde og skridsikre overflader (fx jord, græs, halm/hø, gulvtæpper/måtter). Underlaget er naturligt og varieret. Eventuelt bundmateriale er altid blødt, tørt, rent og ikke sundhedsskadeligt.

Som byttedyr har kaniner brug for et godt fodfæste, så de altid har mulighed for hurtigt at løbe væk eller søge skjul. Fordi kaniner har pels under fødderne, kan de ikke stå fast på glatte gulve. Mange indekaniner opholder sig derfor primært på gulvtæpper, måtter o. lign. Der bør derfor være flere sammenhængende underlag – som fx gulvtæpper – så kaninen kan udnytte området optimalt.

Naturligt underlag

Beskidt underlag og tilsoede poter

HVAD KAN JEG GØRE?

Bundflis fra nåletræ og fint savsmuld kan bl.a. belaste luftvejene hos kaniner. Vælg i stedet materialer som ikke-støvende halm, hø eller papirbaseret strøelse.

Skift bundmateriale hyppigt afhængigt af arealets størrelse og antal af kaniner. Skift før det bliver beskidt eller fugtigt. Hvis det når at lugte, skal det skiftes oftere.

Træpiller må ikke støve og bør dækkes med halm eller hø for at gøre underlaget blødt.

Dæk gulve med flere sammenhængende gulvtæpper eller måtter.

Giv adgang til naturlige underlag som jord og græs, når det er muligt. Tilbyd flere forskellige underlagstyper som berigelse.

Vær især opmærksom på, om underlaget er blødt, rent og tørt hos kaniner med bevægelsesbesvær (fx ældre kaniner) eller som er overvægtige, pga. risiko for potesår og urinsvedning.

KRITERIE

MULIGHED FOR TRYGHED OG KOMFORT

08

LIGGEPOSITIONER

HVAD?

Vurdering af, om kaninen indtager liggepositioner, der afspejler, at den er afslappet, tryk og komfortabel.

HVORFOR?

Som byttedyr indtager kaniner generelt kun udstrakte og afslappede liggepositioner, når de føler sig trygge i deres omgivelser. Årsagen er, at disse stillinger gør kaninen mere sårbar, da maven er blottet, og fordi det tager længere tid at komme på benene og flygte ved tegn på fare. Afslappede liggepositioner (fx at ligge fladt på siden eller på maven med bagbenene udstrakt) indikerer derfor, at kaninen er tryk og komfortabel. Hvis kaninen sjældent ligger ned eller ikke indtager udstrakte liggepositioner, kan det være et tegn på mistrivsel eller smerte/sygdom. Mere kompakte positioner (fx sammenrullet hvilestilling) er normale hvilestillinger, men kan også indikere sygdom, smerte eller ubehag, hvis kroppen holdes anspændt (pkt. 23).

HVORDAN?

Tænk tilbage på den seneste (typiske) uge og vurder, hvor ofte kaninen har ligget ned, samt hvilke liggepositioner den har indtaget.

SCORE	BESKRIVELSE
1	Indtager aldrig afslappede liggestillinger Kaninen indtager ikke afslappede eller udstrakte liggepositioner eller har slet ikke ligget ned.
2	Indtager nogle gange afslappede liggestillinger Kaninen indtager afslappede eller udstrakte liggepositioner nogle gange, men ikke dagligt eller kun kortvarigt.
3	Indtager ofte afslappede liggestillinger Kaninen indtager dagligt afslappede eller udstrakte liggepositioner og ligger sådan i længere tid.

Kaniner kan også ligge udstrakt for at komme af med varmen efter høj aktivitet eller ved høje temperaturer.

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for flere skjul og sikre, trygge hvilepladser (fx huler og tunneler) (pkt. 6).

Sørg for et skridsikkert og blødt underlag. Underlaget skal også være rent og tørt, så kaninen kan ligge ned uden at blive tilsmudset (pkt. 7).

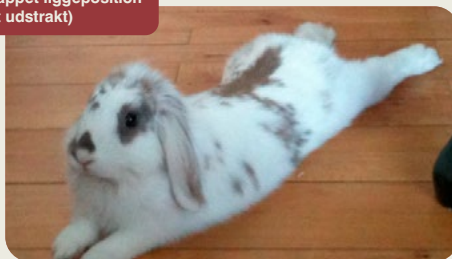
Sørg for, at kaninen holdes sammen med andre kaniner, og at de har mulighed for at hvile tæt sammen.

Sørg for, at kaninen får ro til at hvile – især uden for morgen- og aften timerne, hvor den er mindre aktiv.

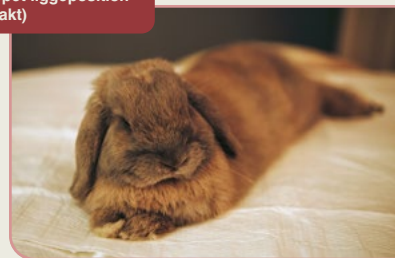
Skab positive og forudsigelige interaktioner mellem menneske og kanin (pkt. 24).

Afslappet liggeposition (helt udstrakt)

Afslappet liggeposition (udstrakt)

Afslappet liggeposition (ligger på siden)

Afslappet liggeposition (benene under kroppen)

KRITERIE

PASSENDE KLIMATISKE FORHOLD

09

TEMPERATURMÆSSIG KOMFORT

HVAD?

Vurdering af, om kaninen er tilstrækkeligt beskyttet mod varme, kulde, træk og fugt.

HVORFOR?

Det er vigtigt, at kaniner kan regulere deres kropstemperatur, da de ellers kan blive syge eller få hedeslag, hvilket er livstruende. Kaniner tåler dårligt varme over 25 °C (især ved høj luftfugtighed) og er samtidig sårbare over for kulde, hvis de udsættes for træk eller fugt. Det er derfor vigtigt at sørge for skygge, læ og god isolering.

HVORDAN?

Vurder, om kaninen er tilstrækkeligt beskyttet mod varme, kulde, træk og fugt.

SCORE	BESKRIVELSE
1	Utilstrækkelig termisk beskyttelse Kaninen mangler skygge og udsættes fx for høj varme, lave temperaturer, dårlig ventilation, høj luftfugtighed, træk eller store temperaturudsving. Udekaninen mangler desuden isolering og læ for vind og vejr. Der er ikke altid et tørt leje at ligge på.
2	Delvis termisk beskyttelse Kaninen har nogle muligheder for skygge, læ eller varme. Udekaninen har læ, men kun begrænset isolering. Indekaninen kan være i risiko for periodisk træk eller høje temperaturer på varme dage.
3	Optimal termisk beskyttelse Kaninen har mulighed for at opholde sig ved stabile temperaturer i et ventileret miljø og er beskyttet mod varme, kulde og træk. Udekaninen har desuden et isoleret hus, en tør bund samt læ og skygge.

Det er vigtigt at kende tegnene på hedeslag (varmestress) hos kaniner, da tilstanden er livstruende. Ved varmestress ligger kaninen ofte udstrakt med maven mod underlaget, trækker vejret hurtigt og overfladisk, har varme eller røde ører, er eventuelt fugtig omkring munden, drikker meget og virker uinteresseret i sine omgivelser. Tegn på kuldestress er, at kaninen ligger sammenpresset, ryster, er passiv og har kolde ører.

HVAD KAN JEG GØRE?

Overvåg temperatur og luftfugtighed (den optimale temperatur for kaniner er omkring 13–20 °C).

Giv skygge, ventilation og kølemuligheder ved høje temperaturer. Tilbyd køleelementer (fx frosne flasker), fliser eller kølemåtter i skyggen. Flyt eventuelt kaninen til et køligere område ved temperaturer over 28 °C.

Undgå træk og store temperaturudsving.

Giv udekaniner et isoleret, tørt, vindtæt og frostfrit hus. Sørg for halm og en tør, isolerende bund.

Sørg for, at kaninen har mulighed for at vælge mellem forskellige mikroklimaområder (varmere og køligere områder), og tjek dagligt for tegn på varme- eller kuldestress (kontakt dyrlæge ved tegn).

Udekaniner har især gavn af at kunne ligge tæt sammen med andre kaniner for at holde varmen.

KRITERIE

MULIGHED FOR NATURLIGE BEVÆGELSER

10

NATURLIGE BEVÆGELSER

HVAD?

Vurdering af, hvilke naturlige bevægelser kaninen udfører – fx strækker sig, står på bagbenene, går, hopper, løber og spurter.

HVORFOR?

Kaniner er skabt til at kunne gå, hoppe, springe, accelerere hurtigt, løbe/spurte og lave hurtige vendinger. At stå oprejst på bagbenene for at observere omgivelserne er også en vigtig del af deres naturlige adfærd. Mange familiekanniner har ikke mulighed for at udfolde deres naturlige bevægelser, fordi de holdes på begrænset plads eller på uhensigtsmæssigt underlag. Hvis kaniner ikke kan udfolde deres naturlige adfærd og bevægelser, kan det føre til passiv adfærd, overvægt, svækkede muskler og led, smerter, aggression og generelt nedsat trivsel.

HVORDAN?

Tænk tilbage på den seneste (typiske) uge, og overvej hvilke bevægelsestyper du har set kaninen udføre.

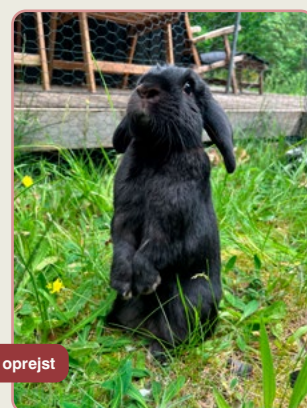
Mange kaniner holdes på lidt plads, ofte mindre end hvad der er tilladt for forsøgskaniner. Der findes endnu ingen lovmæssige minimumskrav til pladsforhold for familiekanniner, men anbefalinger lyder fx på minimum 9 kvadratmeter til to kaniner – og gerne mere plads. Flere anbefalinger angiver, at kaninen altid skal kunne rejse sig på bagbenene uden at ørerne rører loftet, ligge udstrakt og tage nogle hop – men bemærk, at dette alene ikke er tilstrækkeligt til at sikre kaninens velfærd.

Hopper, springer og løber

Ligger udstrakt

Står oprejst

SCORE	BESKRIVELSE
1	Få bevægelser Kaninen går og hopper kun lidt og sidder eller ligger det meste af tiden.
2	Nogle naturlige bevægelser Kaninen går, hopper og løber lidt og springer op og ned fra genstande.
3	Alle/de fleste bevægelser Kaninen går, hopper, løber og spurter over længere afstande, springer samt laver hurtige og skarpe drejninger/vendinger. Den laver måske også zoomies/binkies (pkt. 28). (Det er naturligt, at ældre kaniner ikke udfører alle bevægelser).

HVAD KAN JEG GØRE?

Giv masser af plads, som kaninen er tryk ved at bruge, herunder skridsikre underlag og mulighed for hele tiden at kunne komme i skjul (flere gemmesteder).

Sørg for, at omgivelserne inviterer til forskellige bevægelser, fx ved både at give plads til frit løb samt adgang til tunneler, ramper og forskellige niveauer.

Holdes kaninen i bur eller løbegård, bør den være fritgående flere timer hver dag – enten i hjemmet, i haven eller i en stor indhegning sikret mod rovdyr og hårdt vejr.

KRITERIE

MILJØMÆSSIG UNDERSTØTTELSE AF NATURLIG ADFÆRD

11

RESSOURCER OG BERIGELSE

HVAD?

Vurdering af, om kaninens miljø giver mulighed for at udføre naturlige adfærdstyper.

HVORFOR?

Selvom tamkaniner er domesticerede, har de stadig behov for at udføre naturlig adfærd såsom at grave, gnave, udforske, interagere med omgivelserne, problemløse og generelt blive mentalt stimuleret på samme måde, som de ville blive i naturen. Et varieret miljø med sensoriske input, forskellige områder og flere niveauer fremmer trivsel. Mange familiekaniner har ikke adgang til ressourcer, som muliggør naturlig adfærd, hvilket øger risikoen for kedsomhed, frustration, stereotypier og adfærdsproblemer. Fx kan destruktiv gnaveadfærd opstå på grund af manglende gravemuligheder.

HVAD KAN JEG GØRE?

Tilbyd ressourcer som grave- og gnave- og gravemuligheder, tunneler, ramper og forhøjede niveauer. Du kan efterligne kaniners naturlige tunnelsystemer ved at sammensætte flere tunneler.

Skab terrænvariation og forskellige områder, der indbyder til varieret adfærd.

Tilbyd sensorisk berigelse (fx forskellige teksturer, sikre naturobjekter og dufte udefra).

Giv kaninlegetøj og problemløsningslegetøj, og træn med kaninen.

Variér ressourcerne og omgivelserne jævnligt, fx ved at flytte rundt på inventar.

Giv indekaniner adgang til et sikret udendørsområde, hvor kaninen selv kan vælge at gå ud og ind.

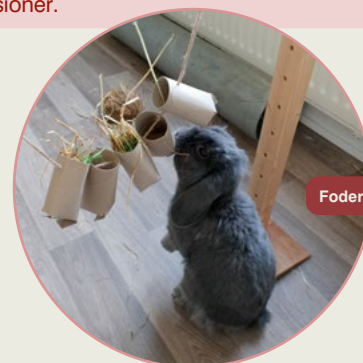
De fleste indekaniner har glæde af at komme udenfor på et sikret areal, da det giver adgang til nye områder og dufte og bidrager til mental stimulering. Bemærk, at kaniner til enhver tid har behov for at kunne komme tilbage i skjul, og gerne i deres base. Sørg derfor for, at kaninen selv kan vælge at gå ud og ind mellem områderne (hvis muligt). Er du nødt til at flytte kaninen udenfor, bør dette gøres i en transportkasse, som kaninen er vænnet til, hvorefter kaninen selv kan hoppe ind og ud af kassen.

HVORDAN?

Vurder, hvor mange af følgende ressourcer kaninen typisk har adgang til:

- **Gravemuligheder** – fx jord eller en brugbar gravekasse
- **Ting at gnave i** – fx grene eller kaninsikkert gnavelegetøj
- **Tunneler, ramper og niveauer** – bevægelse i flere dimensioner
- **Terrænvariation** – med forskellige områder og ruter
- **Sensorisk berigelse** – forskellige underlag, teksturer og lugte
- **Problemløsningslegetøj** – fx foderbold eller snusemåtter
- **Anden berigelse** – fx foderberigelse (pkt. 3) eller træning
- **Udendørs adgang**

SCORE	BESKRIVELSE
1	Meget begrænsede muligheder Kaninen har 0–2 af ressourcerne og/eller ressourcerne varieres ikke.
2	Delvist opfyldte behov Kaninen har 3–4 af ressourcerne og/eller ressourcerne varieres kun lidt.
3	Rigt og varieret miljø Kaninen har 5 eller flere af ressourcerne, herunder både gravemuligheder, gnaveobjekter og mulighed for at bevæge sig i flere områder og dimensioner.

Tunneller og gemmesteder

KRITERIE

MILJØMÆSSIG UNDERSTØTTELSE AF NATURLIG ADFÆRD

12

SAMVÆR MED ANDRE KANINER

HVAD?

Vurdering af, om kaninen har daglig kontakt til mindst én anden kanin.

HVORFOR?

Selvom kaniner er en social art, der i naturen lever i grupper, holdes størstedelen af familiekaniner alene, hvilket kan have negative konsekvenser for deres trivsel. Når kaniner holdes med andre socialt forenelige kaniner, reduceres stress, naturlig adfærd fremmes, og trivslen øges. Manglende kontakt til andre kaniner kan føre til kedsomhed, frustration, nedsat trivsel og et kortere liv. Nogle kaniner kan af forskellige årsager (fx sygdom eller aggressiv adfærd) være nødsaget til midlertidigt at holdes alene – disse bør dog som minimum kunne se andre kaniner, hvilket kan øge tryktheden.

HVORDAN?

Vurder, om kaninen holdes sammen med andre kaniner, har visuel kontakt til andre kaniner eller holdes alene.

Selvom kaniner er sociale, har de også behov for at kunne trække sig for at være i fred og for at undgå konflikter. Det er derfor vigtigt ikke at have for mange kaniner på for lidt plads og at sikre adgang til steder, hvor de kan afskærme sig.

SCORE	BESKRIVELSE
1	Ingen kontakt med andre kaniner Kaninen holdes alene uden kontakt til andre kaniner (hverken fysisk eller visuel kontakt).
2	Begrænset kontakt Kaninen har lejlighedsvis fysisk kontakt til andre kaniner eller holdes alene med visuel kontakt til andre kaniner.
3	Kontinuerlig kontakt med andre kaniner Kaninen holdes hele tiden sammen med mindst én anden kanin (kaninerne adskilles ikke på noget tidspunkt).

Selvom ejer og kanin kan have positiv social kontakt, som øger kaninens velfærd, kan menneskelig kontakt ikke erstatte kontakt til andre kaniner. Mange familiekaniner er dagligt alene i længere perioder, og her bidrager kontakt til andre kaniner både til mental stimulering, tryghed og socialt samvær. Kaniner kan godt trives sammen med andre familiedyr, men det er vigtigt at holde øje med, at dyrene ikke stresser hinanden.

HVAD KAN JEG GØRE?

Hold kaninen sammen med en kompatibel kanin, fx i et neutraliseret par med en hun og en han. Andre sammensætninger kan også fungere under de rette forudsætninger.

Sørg for god plads med flere områder, skjul og ressourcer, så kaninerne kan udføre naturlig social adfærd, men også kan trække sig og undgå konflikter.

Undgå "flaskehalse" i miljøet, dvs. sørg for, at alle skjul og områder har flere udgange, så kaninerne altid kan komme væk fra hinanden, og ikke fanges i et hjørne eller skjul.

Hvis kaninen midlertidigt holdes alene, så sørg for, at den kan se andre kaniner.

Sammenføring af kaniner bør ske gradvist og under opsyn på et neutralt område, da det kan være stressende for kaninerne og føre til slåskampe. Søg eventuelt rådgivning hos dyrlæge eller en kyndig person med erfaring i kaninsammenføringer

Mangler din kanin en partner, så overvej at adoptere en fra et internat eller lignende. I Danmark er der mange familiekaniner, som mangler et hjem.

KRITERIE

MILJØMÆSSIG UNDERSTØTTELSE AF NATURLIG ADFÆRD

12 A

KUN RELEVANT
FOR AVLENDE
HUNKANINER:

NATURLIG OG SKÅNSOM YNGELPLEJE

HVAD?

Vurdering af, om den avlende hunkanin kan udføre naturlig og skånsom yngelpleje.

HVORFOR?

En vild hunkanin kan få flere kuld årligt, og besøger kun sine unger meget kortvarigt få gange dagligt for ikke at tiltrække rovdyr til reden. Selvom en hunkanin kan få mange kuld, skal hun have betydelige pauser mellem kuldene (flere måneder), for at hun kan restituere fysisk og adfærdsmæssigt. Hun skal have mulighed for at trække sig væk fra ungerne – både fysisk og visuelt. Dette er vigtigt for at undgå, at hun bliver stresset, afviser kullet eller spiser ungerne (infanticid). Det er også afgørende, at de rette ressourcer til redebygning er til stede, og at ungerne ikke tages fra moderkaninen for tidligt (ikke før 8 uger).

HVORDAN?

Vurder, om hunkaninen holdes i overensstemmelse med kaniners naturlige yngleadfærd i den periode, hvor hun har kuld eller er drægtig.

SCORE	BESKRIVELSE
1	U hensigtsmæssige yngleforhold Hunkaninen kan hverken komme væk fra ungerne visuelt eller fysisk (fx i ét rum eller bur). Hun har ingen eller meget korte pauser mellem kuld, og/eller ungerne fravænnenes for tidligt.
2	Delvist uhensigtsmæssige yngleforhold Hunkaninen har nogle muligheder for at trække sig fra kullet (fx et ekstra rum), men afstanden mellem hende og ungerne er begrænset (hun kan dog skærme sig visuelt). Der er flere måneder mellem kuldene.
3	Hensigtsmæssige yngleforhold Hunkaninen har flere separate områder, hvor hun kan hvile, spise og være væk fra kullet. Hun kan frit vælge, hvornår hun opsøger ungerne. Fravænnning sker først efter 8 uger, og der gives en tilstrækkelig pause mellem kuld (mange måneder).

Der foregår en del ukontrolleret avl af kaniner blandt private, hvilket fører til avlsrelaterede helbredsproblemer (fx for korte snuder, tandproblemer og øreproblemer hos vædderkaniner) samt mange uønskede kaniner, som må omplaceres, ender på internater eller aflives. Overvej derfor altid nøje, om det er nødvendigt at avle på kaninerne (undgå altid indavl), og **undersøg mulighederne for at adoptere en kanin**, der mangler et hjem.

Unger i rede

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for plads og adgang til flere områder, hvor hunkaninen kan være væk fra ungerne og uforstyrret (fx tunneler, rumdelere, forhøjede niveauer og huler).

Tag ikke ungerne fra moderkaninen før 8 ugers alderen, og sørg for flere måneders pause mellem kuldene. Laktation (mælkedannelse) er energikrævende og kræver, at hunkaninen får tid til at restituere samt passende foder.

Overvåg hunkaninens adfærd for tegn på stress, urolighed eller skader, herunder om hun afviser eller æder unger (kræver omgående handling og ændring af miljøet).

Mærk efter hævede eller ømme mælkekirtler, og kontakt dyrlæge ved mistanke om brystbetændelse (mastitis).

Undgå at forstyrre eller håndtere kaninungerne, før de selv begynder at forlade reden.

Redebygning

KRITERIE

FØLELSE AF KONTROL OVER OMGIVELSERNE

13

PLADS OG FRIHEDSGRADER

HVAD?

Vurdering af, om kaninen har tilstrækkelig plads, bevægelsesfrihed og mulighed for selvbestemmelse.

HVORFOR?

Mange familiekaniner holdes på for lidt plads. Ud over at kaniner har behov for at udfolde naturlige bevægelser (pkt. 10), har de også behov for selvbestemmelse. Selvbestemmelse er et centralt begreb inden for dyrevelfærd og sikres ved at give dyr mulighed for at foretage meningsfulde valg, påvirke deres miljø og udfolde adfærd, som giver kontrol og forudsigelighed. Selvbestemmelse bidrager til god trivsel og positive følelser. Manglende selvbestemmelse kan føre til frygt og stress.

HVAD KAN JEG GØRE?

Er kaninen nødt til at sidde i bur, hus eller mindre indhegning, så lad den løbe frit flere timer hver dag, især morgen og aften.

Udvid kaninens område, fx ved at kaninsikre hjemmet eller haven. Sørg for, at ledninger og giftige planter er uden for rækkevidde, at området er indhegnet og sikret mod rovdyr.

Sørg for flere sammenhængende områder til forskellige aktiviteter, og for skjulemuligheder i alle områder.

Sørg for, at kaninen kan holde øje med omgivelserne ved at give mulighed for udsyn. Men husk, at kaniner altid skal kunne skjule og afskærme sig.

Holdes kaninen i bur eller lignende på grund af gentagen urin- eller afføringsmarkering eller aggressiv adfærd, kan neutralisering eller ændret håndtering ofte hjælpe.

Bruger kaninen ikke de områder, den har adgang til, så sørg for, at den føler sig tryk, bl.a. ved at tilbyde hensigtsmæssige skjul (pkt. 6) og underlag (pkt. 7). Giv kaninen tid til at lære sine omgivelser at kende.

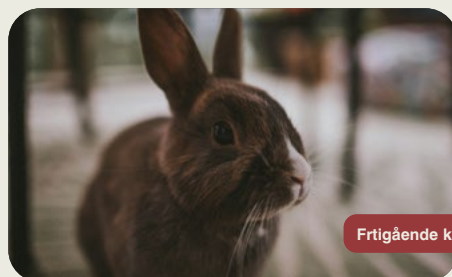
HVORDAN?

Overvej, hvordan kaninen primært holdes, herunder 1) hvor meget plads den har, og 2) om den har valgmuligheder og en oplevelse af at være i kontrol over sine omgivelser – dvs. om den selv kan bestemme, hvornår og hvorhen den bevæger sig, og om den kan vælge mellem flere områder med forskellige ressourcer.

SCORE	BESKRIVELSE
1	Begrænset bevægelses- og valgfrihed Kaninen holdes hele tiden i et traditionelt kaninbur/-hus eller på et tilsvarende begrænset område (enten inde eller ude) og bliver ikke lukket ud hver dag.
2	Delvist begrænset bevægelses- og valgfrihed Kaninen holdes enten på et større afgrænset område (fx løbegård, enkelt rum, staldboks eller udendørs indhegning) eller er delvist fritgående, dvs. med periodisk adgang til andre områder (fx sidder i bur/løbegård, men lukkes ud hver dag).
3	Mest mulig bevægelses- og valgfrihed Kaninen er fritgående i hjemmet eller i haven (optimalt set begge dele) og har hele tiden adgang til store og evt. flere sammenhængende områder.

Hvis kaninen af forskellige årsager ikke kan gå frit, vil dens trivsel øges ved at blive lukket ud af bur, hus eller løbegård hver dag i flere timer på et kaninsikret område. Et traditionelt kaninbur/hus er aldrig tilstrækkeligt alene, men kan fungere som base for kaninen (dvs. der, hvor den har hø, vand og kaninbakke/toilet).

Fritgående kanin

Kanindør - den fritgående kanin kan her selv vælge at gå ind og ud
Foto: Kaninværnet

Selvom kaniner har behov for skjul, har de også behov for udsyn for at kunne følge med i deres omgivelser, fx for at opdage farer. Holdes de på et begrænset område med solide vægge, fx i et bur hvor de kun kan se ud af en lille låge, eller i en hesteboks med høje vægge, kan det øge frygt og frustration samt nedsætte følelsen af kontrol.

Utilstrækkeligt kaninbur (for lidt plads)

SUNDHED

KRITERIE

FRAVÆR AF SKADER OG BEVÆGELSESPROBLEMER

14 KLØER

HVAD?

Vurdering af, om kaninens kløer er i normal længde, slides naturligt og er uden skader.

HVORFOR?

En passende længde af kaninens kløer sikrer naturlig bevægelse og komfort. Overgroede (for lange eller skæve) kløer kan overbelaste led, give smerter og påvirke bevægelse og kropsholdning. Desuden øges risikoen for, at klørerne knækker eller rives af, hvilket kan føre til smerte, sår, infektion og halvhed. Kaniner, som ikke holdes på jord/græs eller er fysisk inaktive, har større risiko for overgroede kløer.

HVORDAN?

Vurderes ved at **se** og **mærke** på klørerne under sikker og hensigtsmæssig håndtering af kaninen (pkt. 24), hvor undersiden af poterne tydeligt kan ses.

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Bekymrende tilstand Kløerne er meget lange, krumme eller skæve, revnede/knækkede, bløde eller røde i roden. (Dyrlægebesøg og akut kloklipning anbefales).
 2	Begyndende bekymrende tilstand Kløerne er lidt for lange (begynder at være synlige ud over pels og poteform) eller ujævne, men ikke krummede eller skæve og uden rødme.
 3	God tilstand Kløerne er lige og korte (ses kun lidt ud over poteformen), naturligt slidte og uden revner eller rødme.

Overgroede kløer

Kaniners kløer (5 på forpoterne og 4 på bagpoterne) skal som regel klippes til en længde, som flugter med pelsen (afhængigt af racens pelslængde), og i samme vinkel, som kloen naturligt slides. Kaniner har en blodåre og en nerve i kloen, som ikke må klippes, da dette er smertefuldt. Blodåren kan være svær at se på mørke kløer, men lys (fx fra en lygte) kan synliggøre den.

HVAD KAN JEG GØRE?

Tjek og klip klørerne ca. én gang om måneden med en kloklipper (især hos ældre, overvægtige eller inaktive kaniner).

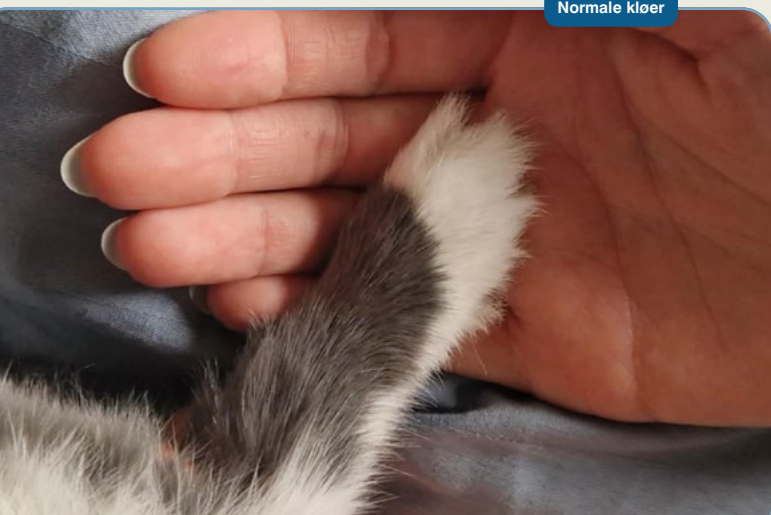
Giv plads til bevægelse og gravemuligheder (fx jord).

Gør kloklipning til en positiv oplevelse ved gradvist at træne kaninen til frivillig håndtering og tilbyde godbidder.

Få klørerne klippet hos en dyrlægeklinik, hvis du er usikker.

Kontakt dyrlægen, hvis klørerne ofte knækker, bløder eller vokser skævt (kan være tegn på smerte, gigt, fejlernæring eller sygdom).

Normale kløer

KRITERIE

FRAVÆR AF SKADER OG BEVÆGELSESPROBLEMER

15

POTESÅR (PODODERMATITIS)

Mange kaniner har potesår uden, at ejeren opdager det, da tidlige stadier ofte er svære at opdage.

HVAD?

Vurdering af pelstab, rødme og/eller sår under kaninens poter (ofte på bagpoterne).

HVORFOR?

Potesår kan være smertefulde og føre til inaktivitet og overvægt. Hvis de ikke behandles, kan de udvikle sig til dybe sår med alvorlige infektioner. Potesår ses hos mange kaniner, ofte som følge af et beskidt underlag og/eller inaktivitet, fx på grund af for lidt plads, overvægt eller gigt.

HVORDAN?

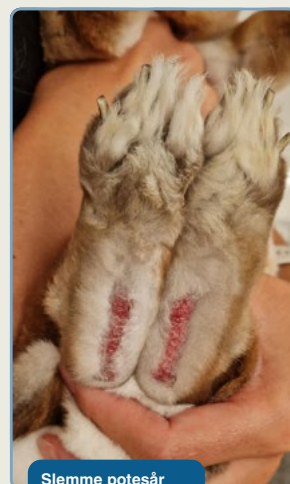
Kig på undersiderne af kaninens poter under hensigtsmæssig håndtering (pkt. 23). Sørg også for at skubbe pelsen til side, da tidlige stadier (hårtab og let rødme) kan gemme sig under pelsen på hælene.

Mildt potesår

Potesår

Slemme potesår
Foto: Kaninværnet

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Bekymrende tilstand Der er tydelige sår, evt. med væske. Dyrlægebesøg og behandling er strengt nødvendigt.
 2	Begyndende tegn Der er rødme, hårtab, irritation eller tør/skællende hud på hælen eller poten. (Dyrlægebesøg mhp. forebyggende behandling og/eller ændringer er nødvendigt).
 3	God tilstand Huden på hælene er normal og med intakt pels (ingen rødme, skællende hud eller sår).

Kaniner har fødder og ikke poter som fx hund og kat. Kaniner mangler trædepuder, og deres fodsåler er dækket af pels.

HVAD KAN JEG GØRE?

Tjek jævnligt for potesår – også for tidlige stadier (skjult hårtab, hudforandringer og rødme).

Sørg for et blødt og skridsikkert underlag (undgå trådnnet og hårde gulve).

Giv kaninen plads og mulighed for at bevæge sig for at holde en normal vægt, og tjek jævnligt kropsvægt (pkt. 1).

Fjern fugtigt og urent underlag.
Urin/ammoniak beskadiger huden.

Kontakt dyrlæge allerede ved begyndende tegn mhp. smertebehandling og forebyggende tiltag.

KRITERIE

FRAVÆR AF SKADER OG BEVÆGELSESPROBLEMER

16

VANSKELIGHEDER VED BEVÆGELSE

Bevægelsesproblemer ses især hos store kaninracer (+4 kg) og ældre kaniner, da de ofte udvikler gigt, som medfører kronisk smerte. Store kaninracer kan udvikle gigt allerede fra 1-årsalderen.

HVAD?

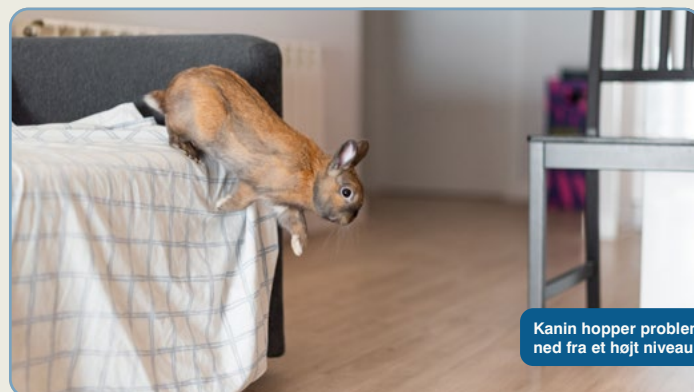
Vurdering af kaninens gang, bevægelse og mobilitet – herunder tegn på smerte, halthed eller stive led og lemmer.

HVORFOR?

Bevægelsesproblemer er almindelige hos familiekanniner og kan skyldes smerter, overvægt, gigt, skader eller et uhen-sigtsmæssigt underlag. Disse problemer kan påvirke kaninens velfærd negativt. Kaniner skjuler ofte smerte, så ændringer i bevægelsesmønstre og nedsat aktivitet kan være vigtige indikatorer på ubehag eller smerte.

HVORDAN?

Observer kaninens daglige bevægelse og kropsholdning – især om den går, hopper (med samlede forben), løber, rejser sig normalt og bevæger sig frit uden stivhed eller tøven. Læg også mærke til, om kaninens aktivitet er reduceret, og om den undgår at hoppe op eller ned fra højere genstande.

Kanin hopper problemfrit ned fra et højt niveau

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Bekymrende tilstand Tydelig halthed eller modvilje mod at bevæge sig. Kaninen sidder ofte stille, ligger ikke udstrakt med bagbenene bagud eller til siden, undgår hop (går kun) og kan måske ikke rejse sig fuldt på bagbenene. Virker stiv i led og bevægelser. (Skal akut tilses af dyrlæge).
 2	Begyndende tegn Let stivhed, tøven ved hop eller langsommere bevægelse. Kaninen kan bevæge sig, men ikke helt uden besvær. Der ses måske nedsat bevægelse og aktivitet. Bruger mindre tid på at ligge udstrakt.
 3	God tilstand Kaninen bevæger sig med flydende og lette bevægelser: hopper, løber, strækker sig, ligger udstrakt, rejser sig fuldt på bagbenene og laver måske binkies/zoomies (pkt. 28). Hopper ubesværet ned fra højere genstande. Ingen tegn på stivhed.

Pludseligt opstået halthed kan skyldes et brækket ben, diskusprolaps eller en hofte, der er gået af led. En halt kanin bør derfor altid vurderes akut af en dyrlæge.

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for et blødt og skridsikkert underlag – undgå hårde eller kolde flader, trådnnet og glatte gulve.

Lav ramper, lave platforme og let adgang til skjul, hvilepladser, vand, foder og evt. toiletbakke, så kaninen (især ældre kaniner) kan undgå smertefulde bevægelser og belastning af leddene.

Begræns løft og håndtér kaninen skånsomt – især ved gigt eller smerte.

Beskyt kaniner med gigt mod lave temperaturer, da kulde kan forværre smerter.

Hold øje med vægt, appetit og små ændringer i bevægelse og adfærd, som ofte udvikler sig gradvist.

Kontakt dyrlægen ved mistanke om halthed, stivhed eller tegn på smerte for undersøgelse og evt. smertelindring. Med den rette behandling kan kaniner med bevægelsesproblemer leve mange gode år.

KRITERIE

FRAVÆR AF SKADER OG BEVÆGELSESPROBLEMER

17

TÆNDER

HVAD?

Vurdering af kaninens tænder, herunder overvoksede tænder og tandproblemer.

HVORFOR?

Kaniners tænder vokser hele livet og holdes nede (slides), når de spiser fiberrigt plantemateriale, som kræver lang tyggetid. Hvis tænderne ikke slides naturligt, eller hvis næringsindholdet i diæten er forkert, kan tænderne blive for lange, porøse, skæve og danne tandspidser. Dette kan hindre normal tyggebevægelse, give sår i munden og gøre det smertefuldt at æde hø.

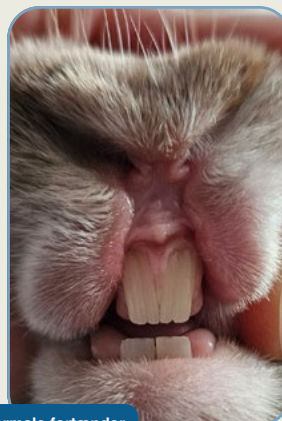
HVORDAN?

Undersøg, om fortænderne mødes i et lige slid og fortænderne i undermunden rører bagsiden af fortænderne i overmunden jævnt. **Observer** også, om kaninen æder med jævne tyggebevægelser til både højre og venstre, eller om den tygger langsomt, ujævnt eller taber foder. **Mærk** også efter, om kaninen er våd under hagen (savler), virker øm eller "bulet" omkring kæberne, eller lugter dårligt ud af munden.

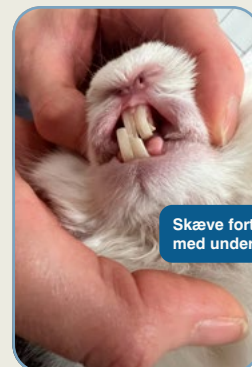
SCORE	BESKRIVELSE
 1	Bekymrende tilstand Kaninen har tydelige tyggeproblemer (tygger langsomt, ujævnt eller skævt), taber foder, spiser næsten ikke hø, savler og har våd hage. Den har måske en hævet bule med ømhed på kæben (tandbyld) og dårlig lugt fra munden. Fortænderne kan være drejet til siden og/eller er ikke længere porcelænsnvide. Skal akut til dyrlæge.
 2	Begyndende tegn Kaninen tygger lidt langsomt og/eller skævt, men har stadig normal appetit. Den foretrækker måske blødere foder (fx foderpiller eller friskt grønt) frem for hø. Skal straks til dyrlæge.
 3	God tilstand Kaninen tygger med normale, hurtige og symmetriske tyggebevægelser til begge sider og undgår ikke hø. Den er tør under hagen og uden buler på kinder eller kæber.

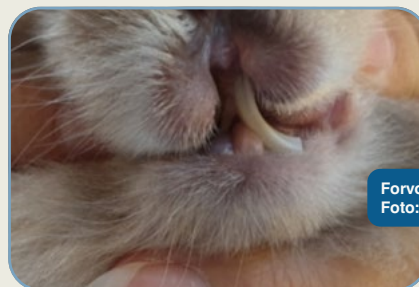
Tandproblemer er blandt de mest udbredte lidelser hos familiekaniner og er ofte et resultat af uhensigtsmæssig fodring. Mange kaniner går længe med store smerter og/eller dør som følge af tilstanden, fordi den ikke opdages i tide. Forebyggelse af tandproblemer er derfor yderst vigtig (tandproblemer kræver livslang behandling).

Normale fortænder

Skæve fortænder med underbid

Forvokset fortand
Foto: Kaninværnet

HVAD KAN JEG GØRE?

Har du mistanke om tandproblemer, skal du straks tage din kanin til dyrlæge. Kun dyrlægen, med korrekt udstyr, kan vurdere tændernes tilstand og behandle problemer. Som kaninejer kan du dog holde nøje øje med de tegn, der er beskrevet ovenfor, så problemer opdages så tidligt som muligt. Hurtig behandling er vigtig, da tilstanden ellers forværres (ond cirkel).

Giv fiberrigt foder (hø/græs) som hovedbestanddel af kosten samt grene og naturmaterialer til tygning (pkt. 2).

Hold dagligt øje med kaninens appetit, vægt, tyggemønster, savl og afføring (pkt. 1, 4, 17 og 21).

Vej kaninen jævnligt for at kunne opdage utilsigtet vægttab (kan være relateret til tand- og smerteproblemer).

Klip aldrig forvoksede fortænder, da det er smertefuldt og øger risikoen for knækkede tænder, tandbylder og løse tænder.

Et tidligt tegn på tandproblemer kan være, at kaninen foretrækker at æde blødt foder som grønt og godbidder og undgår hø. Læg også mærke til, om kaninen har nedsat appetit, vægttab eller ændret afføring.

KRITERIE

GODT HELBRED OG FRAVÆR AF SYGDOM

18 PELS

HVAD?

Vurdering af pelsens udseende, renhed og tilstand.

HVORFOR?

Pelsens udseende og struktur afspejler kaninens sundhed og ernæring. En sund kanin har typisk en tæt pels, som er glansfuld (afhængigt af race), mens en mat, uren eller filtret pels kan være tegn på stress, sygdom, smerte, overvægt eller fejlnæring. Langhårede racer kan ikke altid selv holde pelsen ren og fri for knuder, hvilket kan medføre hudbetændelse, sår og hæmmet bevægelse.

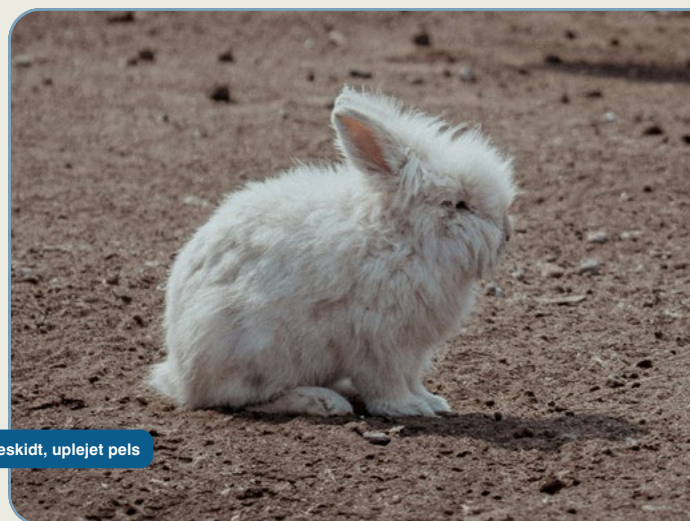
HVORDAN?

Se og **mærk** pelsen, og vurder om den er ren, tør, blød, glansfuld (hvis relevant for racen), fri for knuder og fremstår velplejet. **Se** og **mærk** også efter, om huden er irriteret (rød), og om der er sår dér, hvor pelsen filtrer sammen.

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Bekymrende tilstand Pelsen er mat (ift. racen), fedtet eller beskidt. Knuder har irriteret huden (rødme) eller dannet sår. Kaninen holder måske ikke pelsen ren, især bagtil. Bør tilses af dyrlæge.
 2	Begyndende tegn Let mat (ift. racen), tør eller let filtret pels. Små eller få knuder, som endnu ikke har irriteret huden.
 3	God tilstand Pelsen er velplejet, tæt, ren, tør, blød og blank/glansfuld (ift. racen). Ingen knuder.

Kaniner fælder periodisk, hvilket kan medføre et voldsomt, men normalt fæld. Fældning kan variere mellem individer, racer (især langhårede), alder og årstid. Nogle kaniner fælder i afgrænsede "felter" ad gangen. En ellers blank pels kan fremstå mat under fæld.

Beskidt, uplejet pels

Velplejet pels (langhåret)

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for fiberrig fodring (pkt. 2) for at fremme en sund pels og en normal vægt, så kaninen selv kan holde sig ren.

Sørg for et rent og tørt underlag, og undgå at urin, afføring og snavs samler sig i pelsen.

Tjek især langhårede kaniner (fx angora, teddy og løvehoved) over hele kroppen (især bagpartiet og under poterne) for sammenfiltret pels, rødme og sår.

Børst evt. langhårede kaniner skånsomt og fjern filtrede knuder (klip kun forsigtigt og ikke for tæt på huden for at undgå skader). Pelsen bagtil kan klippes, så kaninen kan holde sig ren. *(Klip aldrig pelsen eller pelsfiltrer under poterne – børst i stedet forsigtigt knuder og afføring ud).*

Vær særlig opmærksom på ældre, syge og overvægtige kaniner, som kan have svært ved at pleje pelsen selv.

KRITERIE

GODT HELBRED OG FRAVÆR AF SYGDOM

19

HUD OG SÅR

HVAD?

Vurdering af kaninens hud for sår, hårtab, skæl, irritation, rødme o. lign.

HVORFOR?

Hudproblemer ses ofte hos familiekaniner. Hudproblemer kan forårsage ubehag og smerte og kan bl.a. skyldes underliggende sygdom, manglende rengøring pga. fx overvægt eller gigt (kaninen kan ikke holde sig ren), pelsproblemer (fx sammenfiltring), irritation fra fugt, urin/afføring og et u hensigtsmæssigt underlag, stress eller parasitter (fx flåter, lopper og mider). Der kan også opstå sår, fx som følge af bid under negative sociale interaktioner med andre kaniner.

HVORDAN?

Se og mærk på kaninens hud efter sår og skorper, manglende pels, parasitter, rød, irriteret eller skællende hud, knuder, fugtige områder og dårlig lugt. Dette gøres på alle kaninens kropsdele – bagende/under halen, maven, langs ryggen, under hagen/brystet, poter og bag ørerne. Undersøgelsen kan foretages, mens kaninen står på jorden/gulvet (hvis den tillader det), eller ved hensigtsmæssig håndtering (pkt. 24).

Kaniner er udsatte for maddikeangreb (myiasis), hvor spyfluer lægger æg på kaninen (især ved bagenden). Kaniner, som sidder i et beskidt miljø eller har fugtige områder på kroppen (fx løbende øjne eller urin- og afføringsrester i bagenden), er særligt udsatte. Risikoen er højest i sommerhalvåret, hvor temperaturen og flueaktiviteten er høj. Kaninens bagende bør derfor tjekkes dagligt. Maddikeangreb kræver omgående dyrlægebehandling.

Pelsmider
Foto: Kaninværnet

Kanin med bidsår
Foto: Kaninværnet

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Bekymrende tilstand Sår, skorpedannelse, rødme, hævelse, væskende hud/sår, fugtig hud/pels, manglende pels eller parasitter. Kaninen klør og vasker det udsatte område meget. (Skal til dyrlæge)
 2	Begyndende tegn Små skaldede områder og/eller skællende hud. Ingen tydelige sår, men måske tegn på mild hudirritation. Kaninen vasker det udsatte område mere end normalt. (Skal til dyrlæge)
 3	God tilstand (ønsket) Huden er uden skrammer, sår, fugt, irritation, skæl eller hårtab.

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for et tørt og blødt underlag, og rengør miljøet dagligt – undgå fugt og ophobning af urin og afføring, og undgå skarpe kanter, hvor kaninen kan komme til skade.

Sørg for at holde kaninen normalvægtig, og pelsen tilstrækkeligt kort, så den kan vaske sig alle steder på kroppen (pkt. 1, 2 og 18).

Sørg for, at kaninen holdes i et hensigtsmæssigt par eller gruppe (uden bid og slåskampe), og at kaninerne kan trække sig fra hinanden (pkt. 12 og 25).

Vær opmærksom på flåter (hvis kaninen færdes udendørs), lopper og mider.

Kontakt dyrlæge ved sår, hudproblemer, tegn på parasitter o. lign.

KRITERIE

GODT HELBRED OG FRAVÆR AF SYGDOM

20

ØRER

HVAD?

Vurdering af, om kaninen har øreproblemer (fx ophobning af ørevoks, infektion eller mider).

HVORFOR?

Mange familiekaniner har skjulte øreproblemer, som påvirker deres velfærd negativt. Hyppige øreproblemer er ophobning af ørevoks i øregangene samt betændelse i mellem- og indre øre. Øreproblemer kan bl.a. medføre kløe, ubehag, smerte og nedsat hørelse. Ubehandlende øreproblemer kan udvikle sig til kronisk smerte, infektion, balanceproblemer, skæv hovedholdning, lammelse af ansigtsnerven og permanent høretab.

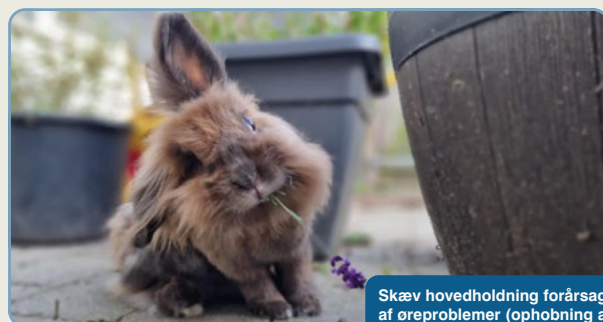
HVORDAN?

Se på undersiden af øret ved indgangen til øregangen (uden at stikke noget ned i øregangen). Kig efter ørevoks, rødme og skorper, og undersøg om der er dårlig lugt fra øret.

Mærk efter nytillkomne buler under øret. Observer også, om kaninen klør meget på ørene, ryster på hovedet/ørerne, har skæv hovedholdning, om den ene side af ansigtet hænger, og om kaninen undgår berøring af hovedet.

Øreproblemer er især udbredte hos vædderkaniner (hængeører), hvor ørestillingen øger risikoen for ophobning af ørevoks og infektion pga. forsnævrede øregange, som ikke tillader den tykke ørevoks at forlade øregangen. Dette kan medføre udspiling af øregangen og evt. sprængning af trommehinden.

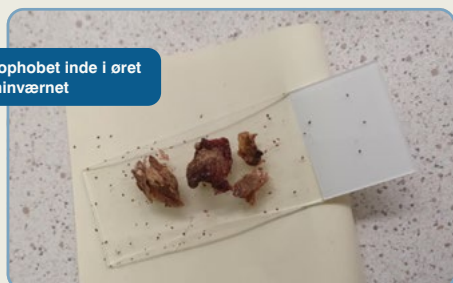
Skæv hovedholdning forårsaget af øreproblemer (ophobning af ørevoks i mellemøret)

Normal hovedholdning.
Foto: Kaninværnet

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Bekymrende tilstand Tydelig ørevoks på undersiden af øret, brunligt, skorpet ørevoks/skorpedannelse, rødme, dårlig lugt, kløe, rysten på hovedet og evt. skæv hovedholdning. Kaninen undgår berøring og har måske en bule under øret. (Skal akut til dyrlæge)
 2	Begyndende tegn Let ophobning af ørevoks og tør/skællende hud ved øregangen. Kaninen klør ørene hyppigt, men uden tegn på smerte. (Skal til dyrlæge)
 3	God tilstand (ønsket) Øret er rent og tørt og uden rødme eller skæl. Ingen tegn på kløe. Kaninen tillader, at ørerne og hovedet berøres.

Ørevoks ophobet inde i øret
Foto: Kaninværnet

HVAD KAN JEG GØRE?

Hold øje med ovenstående symptomer, og få kaninens ører tjekket minimum én gang årligt hos dyrlægen (især vigtigt for vædderkaniner) – kaniner er dygtige til at skjule især kroniske smerter.

Undgå at berøre ørerne, hvis kaninen har øreproblemer, da berøring kan være smertefuld.

Hold øje med store mængder brunligt, skorpet ørevoks på undersiden af øret, som klør voldsomt, da det er tegn på øremider (øremider er dog sjældne i Danmark).

Kontakt dyrlæge (med erfaring i kaniner) allerede ved tidlige tegn på øreproblemer (fx udtalt kløe, rysten på hovedet eller ubehag ved berøring). Kaniner med mistanke om øreproblem bør CT-skannes.

KRITERIE

GODT HELBRED OG FRAVÆR AF SYGDOM

21

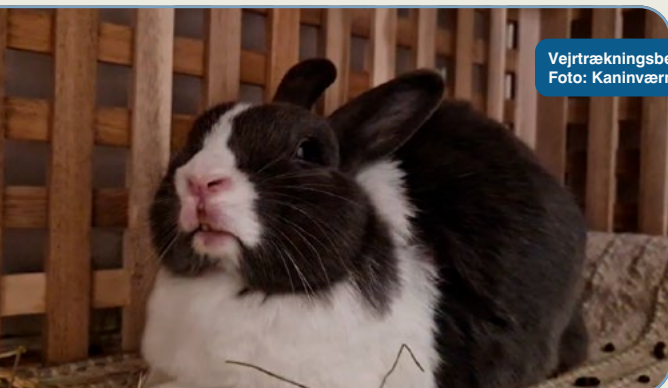
ANDRE TEGN PÅ SYGDOM

HVAD?

Vurdering af, om kaninen viser typiske tegn på sygdom, som ikke dækkes af de øvrige punkter.

HVORFOR?

Familiekaniner rammes ofte af en række sygdomme og lidelser, som det er vigtigt, at ejere kan genkende. Mange sygdomme hos kaniner udvikler sig hurtigt og kan være alvorlige – fx luftvejsinfektioner, urinvejssygdomme, nedsat bevægelse af mave-tarmkanalen (fordøjelsesstop) og gasophobning i mave og/eller tarm. Nedsat appetit (og ændret afføring) er et af de tidligste og hyppigste tegn på sygdom og kan være livstruende. Mange kaniner dør af fordøjelsesstop, før ejeren opdager, at kaninen er syg.

Vejrtrækningsbesvær
Foto: Kaninværnet

HVAD KAN JEG GØRE?

Tjek jævnligt kaninen, og kontakt dyrlæge, hvis du observerer nogle af ovenstående sygdomstegn.

Hold kaninens miljø rent, tørt og uden træk, og sørg for læ og frostsikring til udekaniner ved kolde temperaturer (pkt. 9).

Hold øje med, om vandskålen tømmes hurtigere end normalt – eller slet ikke.

Vær særligt opmærksom på intakte (ikke-steriliserede) hunkaniner over 4 år – de er i høj risiko for livmoderkræft, men kan steriliseres forebyggende.

Årsagen til ændret appetit skal findes, når kaninen er stabiliseret hos dyrlægen (bl.a. med **væske** og **smertestillende**), for at forebygge gentagelse.

Stopper kaninen med at æde, eller er afføringen anderledes eller ophørt, skal den straks til dyrlæge. Når mængden af indtaget fibre fra hø/græs reduceres, går mave-tarmkanalen i stå, kaninen dehydrerer, tarmsystemet begynder at gøre ondt, og der dannes luft i tarme og mavesæk. Kaninen bliver kold, kan få organsvigt og dø.

HVORDAN?

Typiske sygdomme kan opdages ved at observere kaninens appetit (og afføring – pkt. 4), vejrtrækning samt udseende af øjne og næse og ved forsigtigt at mærke på maven/bugen. Vær særligt opmærksom på følgende typiske sygdomstegn:

Appetit og vandindtag:

Er appetitten ændret eller nedsat, og drikkes der mere eller mindre end normalt?

Øjne:

Ses våde øjenomgivelser, rødme, hævelse og/eller halvt lukkede øjne?

Næse og vejrtrækning:

Ses sekret fra næsen, nyser kaninen, eller trækker den vejret hurtigt med synlige næsebor, løftet hoved og hals? Høres hvæsende, klikkende eller fløjttende lyde ved vejrtrækning?

Urin/kønsdele:

Er der blod eller klumper i urinen, smerter ved eller ændret urinladning (kaninen tisser meget eller slet ikke) eller tyktflydende og/eller ildelugtende urin (evt. med et beskidt bagparti med urin/afføring)?

Mave/bug:

Er bugen oppustet, hård eller spændt? Kaninen krummer sig sammen, hvilket er et tegn på smerte (pkt. 23). *Tryk meget forsigtigt – en stor mavesæk kan springe.*

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Tegn på sygdom Nedsat eller ændret appetit. Flåd fra øjne, næse eller kønsorganer. Røde eller hævede øjne. Fugtig eller beskidt pels bagtil. Ildelugtende urin. Besværet eller ændret vejrtrækning. Oppustet eller hård bug. (Skal akut til dyrlæge).
 2	Begyndende forandring Normal appetit, men øget vandindtag. Let løbende øjne, nyser måske, eller tyk urin. (Skal tjekkes af dyrlæge).
 3	Sund tilstand Øjnene er klare, åbne og uden flåd. Tør og ren næse. Normal urin uden lugt. Normal og lydløs vejrtrækning. Bug ikke spændt eller oppustet. Normal appetit.

Fladnæset kanin med øjenflåd og følgende hudirritation i øjenomgivelserne

KRITERIE

GODT HELBRED OG FRAVÆR AF SYGDOM

22

SUNDHEDSTJEK VED DYRLÆGE

HVAD?

Vurdering af, om kaninens sundhed jævnligt overvåges af en dyrlæge.

HVORFOR?

Familiekaniner kan få mange sygdomme og lidelser. Kaniners sygdomme opdages ofte sent, fordi de skjuler smerte og ikke viser tydelige symptomer på sygdom, før tilstanden er alvorlig. Ud over at tjekke kaninen derhjemme (pkt. 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 og 23) er regelmæssige sundhedstjek (og vaccination) hos dyrlæge derfor vigtige for kaniners velfærd og forebyggelse af sygdom.

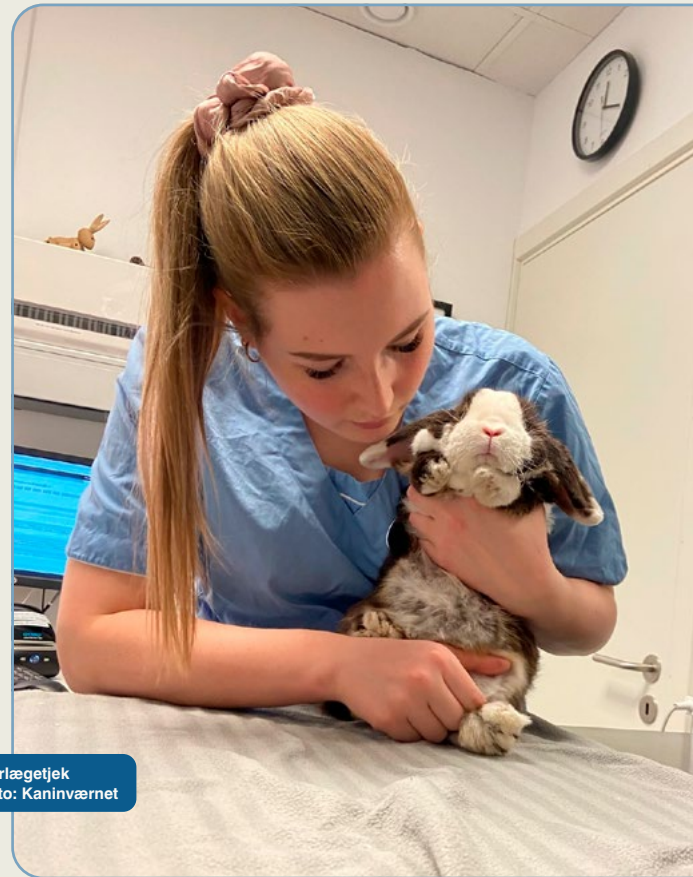
HVORDAN?

Vurder, om kaninen kommer til sundhedstjek hos en dyrlæge med erfaring i kaniner minimum én gang årligt. Ældre og overvægtige kaniner samt kaniner med hængeører eller kroniske problemer bør tjekkes oftere.

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Bekymrende tilstand Kaninen tilses aldrig/sjældent af en dyrlæge, eller kun ved akut sygdom.
 2	Delvis overvågning / ikke systematisk Kaninen tilses kun af og til af en dyrlæge (ikke jævnligt) og ikke hvert år. Der er ingen fast plan for sundhedsovervågning.
 3	God sundhedspleje og forebyggende indsats Kaninen får regelmæssige sundhedstjek hos dyrlæge (minimum årligt), og der er en fast plan for sundhedsovervågning. Den ældre eller udsatte kanin tilses oftere af dyrlægen og modtager relevant forebyggende behandling.

Det er vigtigt at bruge en dyrlæge med erfaring i kaniner, da kaniners sygdomme og behandling kræver specialfaglig viden.

Dyrlægetjek
Foto: Kaninværnet

HVAD KAN JEG GØRE?

Giv kaninen minimum ét årligt helbredstjek hos en dyrlæge med erfaring i kaniner.

Hold en sundhedsdagbog (vægt, ændringer, dyrlægebesøg), som kan fås hos dyrlægen.

Lav jævnlige sundhedstjek derhjemme (fx hver måned) af vægt, tænder, afføring, pels, øjne, ører, kløer, adfærd og bevægelse.

Planlæg ekstra sundhedskontrol for ældre kaniner eller kaniner med kroniske lidelser.

Kontakt altid dyrlægen ved små ændringer i appetit, afføring, adfærd, bevægelse samt ved tegn på smerte eller sygdom.

En sundhedsforsikring kan med fordel tegnes til kaninen, da mange kaninejere får behov for dyrlægebehandling.

KRITERIE

FRAVÆR AF SMERTE

23

TEGN PÅ SMERTE

HVAD?

Vurdering af tegn på smerte ud fra kaninens ansigtsudtryk, ørestilling, kropsholdning og adfærd.

HVORFOR?

I naturen skjuler kaniner smerte og ubehag for at undgå at blive ædt af rovdyr. Dette instinkt er også intakt hos familiekaniner. Sygdom opdages derfor ofte sent, da tegn på smerte og sygdom er subtile. Smerte får kaninen til at stoppe med at spise, hvilket kan føre til livstruende fordøjelsesstop. Smerte påvirker desuden bevægelse, generel adfærd og livskvalitet. Mange familiekaniner lever med langvarige smerter uden at ejeren ved det, især ved gift samt tand- og øreproblemer.

HVORDAN?

Metode:

Observer kaninens ansigtsudtryk (øjne, næse, kinder, knurhår), øre- og kropsholdning samt dens appetit, aktivitetsniveau og generelle adfærd.

Se NC3R's guide til smertevurdering af kaniner ud fra ansigtstræk (engelsk)

HVAD KAN JEG GØRE?

Kontakt straks dyrlæge ved mistanke om smerte – jo hurtigere kaninen får hjælp, jo større er chancen for, at den kan reddes, og jo kortere bliver behandlingsforløbet. Brug kun smertelindring ordineret af dyrlægen (smerter går ikke over af sig selv).

Hold dagligt øje med ørestilling, ansigtsudtryk, kropsholdning og adfærd.

Vær særligt opmærksom på nedsat appetit, sløvhed, kolde ører, ændret eller ophørt afføring samt en hård eller spændt mave (kontakt dyrlæge straks).

Kroniske smerter kan udvikle sig gradvist over lang tid og kan derfor være svære at opdage. Sammenlign derfor ikke kun kaninens adfærd med de seneste uger, men også med dens adfærd længere tilbage i tiden.

Tilpas miljøet ved kroniske smerter og få smertelindring ordineret af dyrlæge (pkt. 7, 15 og 21).

En kanin, som er syg eller har smerter, skal altid tilses af en dyrlæge og må aldrig overlades til sig selv.

Fordi kaniner skjuler smerte, kommer mange af dem først til dyrlægen, når de er så syge, at de ikke længere kan reddes. At lære tegnene på smerte at kende er et af de vigtigste redskaber for kaninejere.

Kort opsummering af vigtige tegn på smerte:

Ansigtsudtryk og øreposition

- Sammenknebne, spændte øjne, der blinker mindre.
- Ørerne bevæges mindre og er tilbagetrukne eller ligger fladt langs ryggen (hos kaniner med hængeører trækkes ørerne også bagud, men de "peger" nedad og mod bagpoterne).
- V-formet næse (normalt U-formet).
- Tilspidset mund/mule med flade kinder.
- Knurhår peger nedad og står tættere samlet (hos langhårede racer kan pelsen på kinderne også observeres, da den trækkes tilbage/til siden og ikke længere orienteres fremad).

Kropsholdning og bevægelse

- Ligger sammenpresset/krummet (anspændt) og ikke udstrakt.
- Trykker maven mod gulvet eller svajer ryggen.
- Skifter ofte liggeposition (kan ikke finde sig til rette).
- Sidder længe i samme stilling eller sidder med krummet ryg og hovedet let foroverbøjet.
- Løfter en forpote.

Adfærd

- Ændrer foderpræferencer (starter ofte med at fravælge hø), stopper med at æde eller er uinteressert i godbidder samt viser ændret afføring (pkt. 4).
- Er inaktiv og undgår bevægelse.
- Gemmer sig eller trækker sig fra andre kaniner/ejer. Reagerer ikke, eller reagerer negativt, på berøring (kan være aggressiv). Lægger sig steder, den ikke plejer.
- Skærer tænder højlydt og anspændt (i modsætning til tandskæren ved nydelse, som er blødt og lavmælt – se pkt. 28).
- Overdreven eller manglende pelspleje.
- Øget destruktiv adfærd.

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Tydelige tegn på smerte Sammenknebne øjne, ører trykket tilbage eller bevæges ikke, V-formet næse, nedadvendte knurhår, flade kinder, krum ryg, sammenpresset stilling, maven trykkes mod gulvet, løfter pote, er inaktiv og trækker sig. Kan skære tænder højlydt. Viser flere af de ovennævnte tegn. (Skal akut til dyrlæge).
 2	Nogle tegn/mistanke om smerte Let sammenknebne øjne, ørerne bevæges mindre, nedsat aktivitet, sidder mere end normalt, ligger sjældnere i udstrakt stilling, spiser men mindre og mere selektivt. Kan være mindre opsøgende. (Skal akut til dyrlæge).
 3	Ingen tegn på smerte Åbne og afslappede øjne, normal øreposition og bevægelse, U-formet næse, naturlig kind- og mundform, knurhår i neutral, fremadrettet position, ligger udstrakt, normal appetit, aktiv, social og uden tegn på smerte.

ADFÆRDS- INTERAKTIONER

KRITERIE

TRYK OG POSITIV KONTAKT MED MENNESKER

24

KANIN-MENNESKE INTERAKTIONER

Som ejer er det vigtigt at kunne aflæse kaninens kropssprog for at vurdere, om den er tryk, bange eller aggressiv i forskellige situationer. Kaninens adfærd, ørernes og halens stilling, øjnenes form, næsens bevægelse og kropsholdningen – samt forskellige kombinationer af disse – afslører, hvordan kaninen opfatter situationen.

HVAD?

Vurdering af, om kaninens interaktioner med mennesker er positive, forudsigelige og foregår på kaninens præmisser.

HVORFOR?

Som byttedyr er det vigtigt for kaniner hele tiden at have alle fire ben på jorden og føle, at de har kontrol over deres bevægelser, så de til enhver tid hurtigt kan komme væk og i skjul. Mange kaniner bliver dog hyppigt og uhensigtsmæssigt håndteret og udsættes for tvunget samvær, hvor deres adfærdsmæssige signaler (fx tegn på frygt) ikke respekteres. Dette kan være stressende for kaniner og føre til undvigende eller aggressiv adfærd. Positivt samvær med mennesker, hvor kaninen selv kan vælge kontakt til og fra, styrker derimod forholdet mellem ejer og kanin og øger kaninens trivsel.

Det er især vigtigt at aflæse og respektere kaninens signaler i situationer med børn, mange mennesker eller når kaninen er på udebane – fx ved dyreassisteret terapi, udstillinger, kaninhop og i institutioner (generelt stressende for kaniner). Ud over at sikre pauser og ro skal kaninen altid have mulighed for selv at vælge interaktionen til eller fra. Hvis kaninen viser tegn på usikkerhed (fx ørerne trukket tilbage, udspilede øjne, næsen vipper hurtigt op og ned, mundpartiet bliver spidst, kroppen presses mod gulvet, eller kaninen ligger sammenpresset), bør aktiviteten stoppes.

HVAD KAN JEG GØRE?

Lad kaninen vælge kontakt – ræk forsigtigt hånden frem og vent på dens respons, og respekter altid, når den går væk (særligt vigtigt for børn, som ofte har svært ved at aflæse kaninens signaler).

Undgå unødvendigt løft – brug fx en rampe eller en transportkasse, så kaninen kan gå frivilligt ind i stedet for at blive løftet. Kaniner kan med fordel trænes til frivillig håndtering (frivillighed er afgørende for god velfærd i alle menneske-kanin-interaktioner).

Aflæs og respekter kaninens kropssprog. Undgå at række armene ind i et bur eller hjørne, hvor kaninen ikke kan komme væk (kan føre til buraggressivitet).

Skab positive, rolige rutiner – langsomme bevægelser, lavmælt stemme og forudsigelig håndtering øger tryk. Brug dagsrationen af bladgrønt og foderpiller som en del af den positive interaktion.

Giv kaninen mulighed for at trække sig – sørg for adgang til skjul, flere ruter og plads til at skabe afstand.

Søg hjælp hos dyrlæge eller adfærdsrådgiver, hvis kaninen viser vedvarende frygt, stress eller aggressivitet.

HVORDAN?

Vurder, hvordan kaninen bliver håndteret, samt om dens kropssprog aflæses og respekteres under kontakt med mennesker.

Uhensigtsmæssige håndterings- og løftemetoder, bl.a.:

- At jage eller følge efter kaninen for at kunne løfte den.
- Hyppig løft og håndtering uden nødvendig grund.
- At løfte i nakken eller i ørerne (OBS! Må aldrig anvendes, da det er smertefuldt og skadeligt).
- At løfte eller bære uden støtte under bagkrop og bryst (risiko for skader).
- At vende kaninen om på ryggen, hvor den kan fremstå afslappet og i "trance" – dette er stressende for kaninen (tonisk immobilitet).

Hensigtsmæssige håndterings- og løftemetoder, bl.a.:

- Kaninen kommer selv til hånden før berøring eller håndtering.
- Kaninen løftes udelukkende, når det er nødvendigt (pleje, medicin, transport).
- Bagkroppen støttes, og kaninen holdes ind til kroppen.
- Kaninen har benene på en fast overflade (jord, gulv, bord) under håndtering og sættes efter løft ned igen med alle fire ben samtidigt på et skridsikkert underlag.
- Kaninen svøbes i håndklæde el.lign. ("bunny burrito") ved klokklip, medicin mv.
- Træningsbaseret håndtering: Kaninen er trænet til frivilligt at blive plejet og transporteret.

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Tvungen kontakt Kaninen håndteres ofte og ved brug af uhensigtsmæssige metoder. Der tages ikke hensyn til kaninens adfærd og kropssprog under håndtering og samvær med mennesker, og kaninen har ikke mulighed for at trække sig.
 2	Delvist tvungen kontakt Kaninen håndteres relativt ofte, men overvejende ved brug af hensigtsmæssige metoder. Der tages måske ikke altid hensyn til kaninens adfærd og kropssprog under håndtering og samvær, men kaninen har gode muligheder for selv at vælge til og fra.
 3	Frivillig kontakt Kaninen håndteres sjældent og kun når nødvendigt ved brug af hensigtsmæssige metoder. Der tages hele tiden hensyn til kaninens adfærd og kropssprog under håndtering og samvær, og kaninen har altid mulighed for selv at vælge til og fra (og er evt. trænet til at blive håndteret og transporteret).

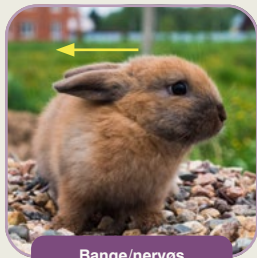
Se næste side for en visuel vejledning til kaninens kropssprog.

ØRER

Ørernes retning afslører, hvordan kaninen opfatter en given situation. Tilbagetrukne ører kan indikere frygt og aggressivitet (eller afslapning), mens fremadrettede ører kan indikere opmærksomhed.

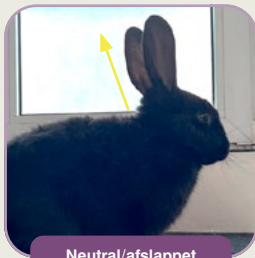
Opretstående ører:

Bange/nervøs

Bange/nervøs

Neutral/afslappet

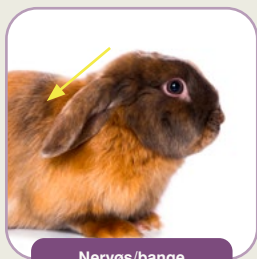

Opmærksom

Nysgerrig/opmærksom

Hængeører:

Nervøs/bange

Neutral/afslappet

Nysgerrig/opmærksom

En løftet hale kan indikere aggressivitet, især hvis ørerne samtidig trækkes tilbage.

ØJNE OG NÆSE

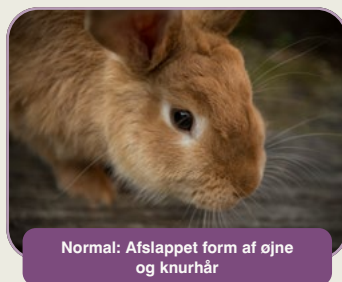
Vidt åbne øjne, synligt tredje øjenlåg eller synlig hvid del af øjet indikerer frygt/stress. En næse, der vipper hurtigt op og ned, et spidst mundparti og tilbagetrukne knurhår indikerer også frygt/stress.

Nervøs/bange: Synlig hvid del af øje og tilbagetrukne knurhår

Nervøs/bange: Vidt åbne øjne og tilbagetrukne knurhår

Normal: Afslappet form af øjne og knurhår

KROPSHOLDNING

En nervøs/utryg/bange kanin trykker kroppen ned mod jorden.

KRITERIE

UDFOLDELSE AF HENSIGTSMÆSSIG SOCIALADFÆRD MED ANDRE KANINER

25

SOCIALADFÆRD

Udover at give rigeligt med plads er det vigtigt at sikre, at kaninerne er kompatible og først sammensættes efter en hensigtsmæssig og gradvis sammenføring. Neutralisering reducerer territorial og aggressiv adfærd og forhindrer, at kaninerne får (mange) unger.

HVAD?

Vurdering af kaninens sociale dynamikker med andre kaniner, herunder de sociale interaktioner, om de bruger tid tæt på hinanden, og om forholdet er stabilt.

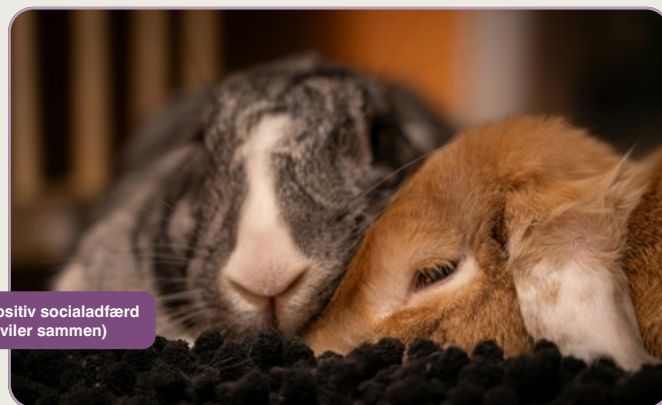
HVORFOR?

Positive sociale interaktioner (fx at kaninerne vasker hinanden eller ligger sammen) bidrager til kaniners trivsel. Omvendt kan mange negative interaktioner (fx jagt, vogtning af ressourcer og slagsmål) føre til stress og i værste fald skader.

Selvom kaniner er en social art og bør holdes sammen med andre kaniner, kan der opstå mindre gnidninger og konflikter, ofte i forbindelse med opretholdelse af det sociale hierarki, hvilket er en naturlig del af deres sociale adfærd. Konflikter forværres dog af begrænset plads, som familiekaniner typisk holdes på, da kaniner i naturen løser konflikter ved at øge afstanden til hinanden.

HVORDAN?

Tænk tilbage på den seneste (typiske) uge, og vurder hvilke sociale interaktioner kaninen indgår i – både dem, den modtager, og dem, den afsender. (Hvis kaninen holdes alene, vælges score 1).

Positiv socialadfærd
(hviler sammen)

Negativ socialadfærd
(løftet hale og aggressiv adfærd)

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Negative interaktioner Kaninen er overvejende involveret i negative interaktioner (fx jager hinanden væk, vogter ressourcer, undgår hinanden) eller i eskalerede aggressioner (bider, slås). Den hviler ikke tæt sammen med andre kaniner og holder sig generelt for sig selv. (Situationen kan være stressende eller farlig for kaninerne, og der bør handles).
 2	Både negative og positive interaktioner Kaninen er involveret i både positive og negative interaktioner (fx jager hinanden væk). Den hviler kun noget af tiden tæt sammen med andre kaniner og/eller interagerer sjældent med dem.
 3	Positive interaktioner Kaninen er overvejende involveret i positive interaktioner (fx vasker hinanden, hviler og spiser tæt sammen, følger hinanden) og opholder sig ofte tæt på andre kaniner. Konflikter er sjældne og eskaleres aldrig.

HVAD KAN JEG GØRE?

Hold kaninerne på et stort område med variation i omgivelserne, så de kan trække sig fra hinanden – både fysisk ved at øge afstanden og visuelt ved at skærme sig (fx tunneler).

Giv adgang til flere ressourcer og skjul (mad, vand, hvilepladser og berigelse) for at forebygge konflikter, og sørg for, at alle kaniner har adgang til ressourcerne uanset rang.

Overvåg relationen løbende, især ved ændringer i gruppesammensætningen. Tjek kaninerne for skader (fx sår, pkt. 19).

Kontakt dyrlæge for at udelukke sygdom ved vedvarende konflikter eller tegn på stress, og inddrag evt. en adfærdsrådgiver.

KRITERIE

UDFOLDELSE AF NATURLIG ADFÆRD OG FRAVÆR AF UNORMAL ADFÆRD

26

ADFÆRDSDIVERSITET

HVAD?

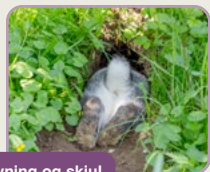
Vurdering af, om kaninen udviser forskelligartede og naturlige adfærdstyper.

HVORFOR?

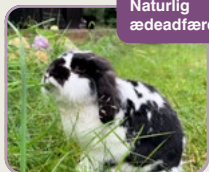
Selvom kaninen er et familiedyr, har den stadig de samme adfærdsmæssige behov som vilde kaniner. I naturen udfører kaniner mange forskellige aktiviteter, såsom at søge efter føde, æde, udforske, gnave, grave, have sociale interaktioner med andre kaniner, bevæge sig, hvile/sove og pleje pelsen. Hvis kaninen udfører mange af disse aktiviteter (høj adfærdsdiversitet), tyder det på, at den bliver passet på en måde, som opfylder dens behov og dermed understøtter god trivsel. Lav adfærdsdiversitet kan tyde på et suboptimalt miljø, understimulering, frygt eller sygdom.

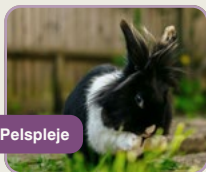
Socialadfærd og hvile

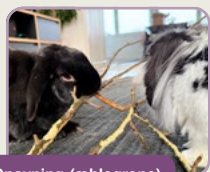
Gravning og skjul

Naturlig
ædeadfærd

Pelspleje

Gnavning (æblegrene)

Hop, spring,
løb og leg

Duftmarkering
og udforskning

HVORDAN?

Tænk tilbage på den seneste (typiske) uge og overvej, hvilke adfærdstyper du har set kaninen udføre:

- Søgt efter føde og ædt på forskellige måder (fx græsset eller ledt/arbejdet for sit foder).
- Gnavet (fx i grene eller rødder).
- Gravet (i jord, sand eller gravekasse).
- Haft sociale interaktioner med andre kaniner (fx ligget sammen eller vasket hinanden) og/eller positiv kontakt med menneske eller andet familiedyr.
- Bevæget sig med et formål (fx for at benytte forskellige områder).
- Hvilet/sovet (bemærk, at kaniner kan sove med åbne øjne).
- Udforsket og interageret med omgivelserne (snuset, undersøgt ting, manipuleret berigelse).
- Plejet pelsen eller støvbadet.
- Duftmarkeret sine omgivelser (fx ved at gnubbe hagen, sprøjte urin på ting eller efterlade små bunker af afføringskugler).
- Lavet zoomies, binkies eller floppet (pkt. 28).

SCORE

BESKRIVELSE

1

Lav adfærdsdiversitet

Kaninen udviser kun få adfærdstyper – hviler/sover og æder primært. Laver måske meget lidt ("sitter bare").

2

Nogen adfærdsdiversitet

Kaninen udviser ca. halvdelen af adfærdstyperne – fx æder, søger føde, har social kontakt, plejer sin pels og bevæger sig noget.

3

Høj adfærdsdiversitet

Kaninen udviser alle eller næsten alle adfærdstyperne og interagerer aktivt med både det fysiske og sociale miljø.

HVAD KAN JEG GØRE?

For at øge adfærdsdiversitet kan du fx:

Præsentere foderet på forskellige måder og give gnavemuligheder (pkt. 2 og 3).

Give grave-muligheder (fx udendørs adgang, grave-kasse o. lign.) (pkt. 11).

Give masser af plads til bevægelse og flere områder at vælge imellem (pkt. 10 og 13).

Give mulighed for positiv social kontakt med andre kaniner (pkt. 12 og 25).

Sikre et varieret miljø med gemmesteder, tunneler, niveauforskelle og ting at udforske (pkt. 6, 7 og 11).

Sørge for trygge omgivelser og for, at kaninen kan trække sig samt selv vælge, hvornår den vil være social (pkt. 6 og 24).

KRITERIE

UDFOLDELSE AF NATURLIG ADFÆRD OG FRAVÆR AF UNORMAL ADFÆRD

27

UNORMAL ADFÆRD

HVAD?

Vurdering af, om kaninen udviser unormal adfærd (stereotyp adfærd) – kendetegnes ved gentagne og ensartede bevægelser eller ruter, som ofte udføres uden et tydeligt formål eller variation, samt selvskadende adfærd.

HVORFOR?

Unormal adfærd opstår ofte, når kaninen holdes på en måde, som forhindrer den i at udføre naturlig adfærd eller mestingsstrategier (dvs. kaninens naturlige måder at håndtere udfordringer, stress og ubehag på). Dette kan føre til tab af adfærdsmæssig kontrol, frustration og stress. Unormal adfærd er et tegn på nedsat trivsel.

HVORDAN?

Tænk tilbage på den seneste (typiske) uge, og vurder om kaninen har gentaget følgende adfærd:

- Gnabet, slikket på eller trykket næsen mod fx burtremmer, del af indhegning el.lign.
- Bevæget sig frem og tilbage eller i cirkler, eller svajet med hovedet fra side til side.
- Gravet i hårde overflader (fx bunden af buret eller i gulvet).
- Overdrevent slikket pelsen eller hevet pels af (kan føre til skaldede pletter).
- (Hunkaniner: spist egne unger).

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Ofte Kaninen udfører unormal adfærd dagligt eller flere gange ugentligt og/eller bruger lang tid på adfærden.
 2	Til tider Kaninen udfører unormal adfærd sjældent og kun kortvarigt.
 3	Aldrig Kaninen udfører ikke unormal adfærd.

Mange familiekanniner udviser destruktiv adfærd (fx gnaver i paneler eller graver i møbler), hvilket kaldes adfærdsproblemer (dvs. er et problem for ejeren). Dette kan være ganske naturlig kaninadfærd, men kan også være et tegn på frustration, mangel på passende gnave- eller gravemateriale og i nogle tilfælde stereotyp adfærd.

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for, at kaninen har:

Egnede gnave- og gravemuligheder (pkt. 2, 3 og 11).

Berigelse, som varieres jævnligt (pkt. 11).

Tilstrækkelig plads og adgang til flere områder, som kaninen kan vælge imellem (pkt. 13).

Positiv social kontakt med artsfæller samt mulighed for at trække sig (pkt. 12 og 25).

Positiv og forudsigelig kontakt med ejer (pkt. 24).

Et godt helbred og er smertefri (pkt. 22 og 23). Kontakt en dyrlæge med kaninerfaring for at udelukke sygdom, hvis unormal adfærd observeres.

KRITERIE

POSITIVE OPLEVELSER OG FØLELSER

28

GLÆDESADFÆRD (ZOOMIES, BINKIES OG FLOP)

HVAD?

Vurdering af, om kaninen udfører adfærd, som er forbundet med positive følelser:

"Zoomies": Pludseligt, energisk løb ligeud eller i cirkler med høj hastighed og hurtig acceleration.

"Binkies": Hop/spring, hvor kaninen vrider kroppen og ryster med hovedet/ørerne, eller enkeltstående hop lige op i luften.

"Flopper": Kaninen kaster sig om på siden og ligger med maven blottet.

HVORFOR?

Zoomies, binkies og flop er udtryk for velvære og positive følelser. Zoomies og binkies er forbundet med høj energi, velvære og positiv forventning, mens flop ofte er forbundet med afslapning og tryghed. Adfærdene kommer til udtryk, når kaninen føler sig tryk og trives i sit miljø.

HVORDAN?

Tænk tilbage på den seneste (typiske) uge og vurder, om kaninen har udført zoomies, binkies eller floppet (kan også forekomme samtidigt).

Kaniner skærer også tænder ("spinder"), når de føler velvære. Det sker typisk, når de bliver vasket af andre kaniner, kælet af ejer eller ligger og er komfortable. Dette kan skelnes fra tandskæren i forbindelse med smerte (pkt. 23), ved at det udføres blidt, lavmælt og foregår i en afslappet kropsholdning.

Binky-adfærd

SCORE

BESKRIVELSE

Ingen flops, zoomies og binkies

Kaninen laver ikke zoomies, binkies eller flopper på noget tidspunkt.

Få flops, zoomies og binkies

Kaninen flopper og/eller laver zoomies/binkies en enkelt til få gange og/eller kun kortvarigt.

Flere flops, zoomies og binkies

Kaninen flopper og laver zoomies/binkies flere gange og/eller bruger lang tid på adfærden.

HVAD KAN JEG GØRE?

Giv plads til at løbe, hoppe og accelerere.

Tilbyd berigelse og variér omgivelserne jævnligt (pkt. 11).

Sørg for skridsikre og bløde underlag, der muliggør hurtige bevægelser, acceleration og afslapning (pkt. 7).

Sørg for social kontakt med andre kaniner (pkt. 12).

Skab positive og forudsigelige interaktioner mellem ejer og kanin (pkt. 24).

Det er naturligt, at yngre kaniner udfører zoomies og binkies oftere end ældre kaniner.

Floppet kanin

KRITERIE

POSITIVE OPLEVELSER OG FØLELSER

29

OVERORDNET ADFÆRDSUDTRYK

HVAD?

En samlet vurdering af kaninens adfærdsudtryk baseret på dens kropssprog, adfærd og reaktioner.

HVORFOR?

En samlet vurdering af kaninens adfærdsudtryk kan give viden om, hvordan kaninen oplever sine omgivelser, og om den trives (kvalitativ adfærdsvurdering). Ejere, som tilbringer tid sammen med deres kanin, kan blive gode til at aflæse dens kropssprog og adfærd. En overordnet vurdering kan derfor bidrage med ekstra information om kaninens trivsel.

HVORDAN?

Tænk tilbage på den seneste (typiske) uge, og overvej hvilke ord der bedst beskriver kaninens kropssprog og adfærd. Se pkt. 24 for hjælp til, hvordan du tolker din kanins adfærd og kropssprog.

Positive beskrivende ord:

Afslappet, tilfreds, socialt opsøgende, interesseret, nysgerrig, glad.

Negative beskrivende ord:

Nervøs, frustreret, aggressiv (mod artsfæller/mennesker), anspændt, tilbagetrukket, uinteresseret i omgivelserne.

SCORE	BESKRIVELSE
 1	Overvejende negativ adfærdstilstand Kaninen kan primært beskrives med negative termer, som fx nervøs, frustreret, aggressiv (mod artsfæller/mennesker), anspændt, tilbagetrukket eller uinteresseret i omgivelserne.
 2	Blandet eller neutral adfærdstilstand Kaninen kan beskrives med en blanding af positive og negative termer eller fremstår mest neutral.
 3	Overvejende positiv adfærdstilstand Kaninen kan primært beskrives med positive termer, som fx afslappet, tilfreds, socialt opsøgende, interesseret, nysgerrig og/eller glad.

HVAD KAN JEG GØRE?

Sørg for tilstrækkelig plads, valgmuligheder og mulighed for selvbestemmelse (pkt. 13).

Giv adgang til et trygt, varieret og berigende miljø (pkt. 6, 7, 11 og 24).

Understøt naturlig adfærd og daglig bevægelse (pkt. 7, 11 og 13).

Sørg for hensigtsmæssig social kontakt med andre kaniner, hvis muligt (pkt. 12).

Skab rolige, forudsigelige rammer og respektér kaninens signaler (pkt. 24).

Vær opmærksom på tegn på smerte eller sygdom, og sørg for, at kaninen er sund og får hensigtsmæssigt foder (pkt. 2, 22 og 23).

SKEMA TIL OPSAMLING AF SCORER

Du kan beregne din samlede score for de fire velfærdsemner samt for hele manualen ved at udfylde skemaet nedenfor. Den samlede score viser, hvor tæt din kanins velfærd ligger på den højest mulige velfærdsscore.

Ønsker du at få din score i procent, skal du dividere din opnåede score med den maksimalt mulige score og derefter gange med 100.

ERNÆRING	Score
01. Vægt/kropsform	
02. Foderets sammensætning	
03. Præsentation af foder	
04. Afføringens udseende	
05. Tilgængelighed/præsentation af vand	
Resultat for ERNÆRING (scorene fra pkt. 1–5 lægges sammen)	_____ ud af 15

BOLIG & PASNING	Score
06. Skjulemuligheder	
07. Underlag	
08. Liggepositioner	
09. Temperaturmæssig komfort	
10. Naturlige bevægelser	
11. Ressourcer og berigelse	
12. Samvær med andre kaniner	
(12.A Naturlig og skånsom yngelpleje)	
13. Plads og frihedsgrader	
Resultat for BOLIG & PASNING ¹ (pkt. 6–13 lægges sammen)	_____ ud af 24

SUNDHED	Score
14. Kløer	
15. Potesår	
16. Vanskeligheder ved bevægelse	
17. Tænder	
18. Pels	
19. Hud og sår	
20. Ører	
21. Andre tegn på sygdom	
22. Sundhedstjek ved dyrlæge	
23. Tegn på smerte	
Resultat for SUNDHED (pkt. 14–23 lægges sammen)	_____ ud af 30

ADFÆRDSINTERAKTIONER	Score
24. Kanin-menneske interaktioner	
25. Socialadfærd	
26. Adfærdsdiversitet	
27. Unormal adfærd	
28. Glædesadfærd	
29. Overordnet adfærdsudtryk	
Resultat for ADFÆRDSINTERAKTIONER (pkt. 24–29 lægges sammen)	_____ ud af 18

Udregning af score for HELE MANUALEN ² (scorene fra pkt. 1–29 lægges sammen)	_____ ud af 87
---	----------------

¹ Har du besvaret spørgsmål **12.A** skal du lægge scoren for dette spørgsmål til din opsamlede score og sammenligne med **27** i stedet for **24**.

² Har du besvaret spørgsmål **12.A** skal du lægge scoren for dette spørgsmål til din opsamlede score og sammenligne med **90** i stedet for **87**.

KØBENHAVNS
UNIVERSITET